Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 17 (14343) | 1974 оной январиин 20, воскресени | Сэн 2 мүнгэн

ССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

АЖАЛАЙ АЛДАР СОЛЫН ОРДЕН БИИ БОЛГОХО ТУХАЙ

СССР-эй Верховно Соведэй Президиум иигэжэ тогтообо:

1. Нэгэ предприятида, эмхидэ, колхоз гү, али совхоздо олон удаан жэлдэ шэн зоригтойгоор, бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллаһанайнь түлөө промышленностиин, транспортын, барилгын хүдэлмэришэдые, мүн эдэ һалбаринуудай үйлэдбэриин мастернуудые, колхознигуудые болон хүдөө ажахын хүдэлмэришэдые шагнахын тула Ажалай алдар солын I, II ба III шатын орденуудые бии болгохо.

2. Ажалай алдар солын орденой дүримые баталха.

3. Ажалай алдар солын I, II ба III шатын орденуудай түхэлые баталха.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. ПОДГОРНЫЙ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль. 1974 оной январиин 18.

АЖАЛАЙ АЛДАР СОЛЫН I, II БА III ШАТЫН ОРДЕНУУДАЙ ТҮХЭЛ

Ажалай алдар солын I шатын орден тобойд гэһэн таргаһан олон булантай. Дээдэ талань алталагдан табан сасарһан туяагаар, доодо талань шэнын гурбан зэргэлһэн лосуудһаа бүридэһэн вегор. «СССР» гэһэн үгэ улаан шаажан лентээр донхой. Шэниисын хоосуд. «СССР» гэжэ үзэг ба лентын хирхаг захаалталагданхай.

Орденой тэг дундахи хуюнь улаан шаажангаар атай сасарһан туяануудаада талада доменно эңгэй ба баригдажа байгидроэлектростанциин маяг, мүн алталагдахадуур ба балта харагдана.

Орденой түбэй хуби дүхэрүүлэн алтаар бэшэгдэ «Ажалай алдар соло» үгэтэй шестерняагай түгөөр шэмэглэгдэнхэй. Шестерняагай түхэл химическэ аргаар үнгэлэгдэнхэй.

Орденой дээдэ талада алхажалагдаһан, улаан шаажангаар хушагдаһан тамушуутай мүшэн бии.

Ажалай алдар солын II шатын орден I шатынхиһаа илгаатайб гэхэдэ, олон булантын дээдэ талын табан сасарһан туяанууд мүнгэлиг болгогдонхой, харин орденой түбэй хуби сэнхир-хүхэ шаажангаар хушаатай. Ажалай алдар солын III шатын орденой шэниисын хоолосуудай доодо захын хоёр, лентэнүүдэй хүбөө, «СССР» ба «Ажалай алдар соло» гэжэ үгэнүүд алталагданхай. Орденой үлдэгшэ бүхы хуби, тобойһон хадуур ба балта химическэ аргаар үнгэлэгдэнхэй.

Ажалай алдар солын I, II ба III шатын орденууд мүнгөөр бүтээгдэхэ. Хэмжүүрынь: үндэрынь — 43 миллиметр, үргэниинь — 41 миллиметр.

Ажалай алдар солын орден һэнжэ ба сахаригаар табан булантай колодочкотой холбогдонхой. Тэрэнь ута руугаа нэгэ, харабтар-боро ба нэгэ шара үнгэтэй үетэй, 24 миллиметр үргэнтэй торгон лентээр бүреэтэй. Харабтар-боро үнгэтэй үень 11 миллиметр, шара — 12 миллиметр үргэнтэй. Шара үеын тэг дундуур улаан үнгэтэй хүндэлэн үенүүд бии: I шатынхида — табан миллиметр үргэнтэй нэгэ үе, II шатынхида — тус бүридөө 2 миллиметр үргэнтэй хоёр үе, III шатынхидань — тус бүридөө 1 миллиметр үргэнтэй гурбан үе бии байха. Лентын зүүн захань шара үнгэтэй нариихан хирхагтай.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

«АЖАЛАЙ ВЕТЕРАН» ГЭЖЭ МЕДАЛЬ БИИ БОЛГОХО ТУХАЙ

СССР-эй Верховно Соведэй Президиум иигэжэ тогтообо:

1. Арадай ажахыда, эрдэм, соёл, арадай гэгээрэл ба элүүрые хамгаалгын талаар гүрэнэй зургаанууд болон ниитын эмхинүүдтэ олон удаан жэлдэ һайнаар хүдэлһэнэйнь түлөө ажалшадые шагнахын тулада **«Ажалай ветеран»** гэжэ медаль бии болгохо.

2. «Ажалай ветеран» гэжэ медаль тухай дүримые баталха.

3. «Ажалай ветеран» гэжэ медалиин түхэлые баталха.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. ПОДГОРНЫЙ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1974 оной январиин 18.

„АЖАЛАЙ ВЕТЕРАН" ГЭЖЭ МЕДАЛИИН ТҮХЭЛ

«Ажалай ветеран» гэжэ медаль мүнгөөр түб түхэреэнээр, 34 миллиметр диаметртэйгээр бүтээгдэнхэй.

Медалиин нюур талада сасарһан туяанууд соо «СССР» гэжэ үгэ, лаврово набшаһанууд, хадуур ба балта тобойлгон һиилэгдэнхэй. Медалиин доодо талада дүхэригтэһэн хирхагтай лентын түхэл дээрэ «Ажалай ветеран» гэһэн үгэ бии. Медалиин нюур тала химическэ аргаар үнгэлэгдэнхэй.

Медалиин манатаһан үнгэтэй ара талада «Олон удаан жэлдэ һайнаар хүдэлһэнэй түлөө» гэһэн үгэнүүд тобойсо һиилэгдэнхэй.

Медалиин захань тобойһон хүбөөтэй.

Медаль һэнжэ ба сахаригаар табан булантай колодочкотой холбогдонхой, тэрэнь ута руугаа харабтар-боро үнгэтэй нэгэ, сагаан-боро үнгэтэй нэгэ, сагаан ба улаан үнгэтэй гурбан нариихан үенүүдтэй, 24 миллиметр үргэнтэй торгон лентээр бүригдэнхэй. Харабтар-боро үень 7 миллиметр, сагаан-боро — 8 миллиметр үргэнтэй. Лентын захань нариихан сагаан хирхагтай.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

АЖАЛАЙ АЛДАР СОЛЫН ОРДЕН ТУХАЙ ДҮРИМ

1. Нэгэ предприятида, эмхидэ, колхоз гү, али совхоздо олон удаан жэлдэ шэн зоригтойгоор, бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллаһанай түлөө промышленностиин, транспортын, барилгын хүдэлмэришэд, мүн эдэ һалбаринуудай үйлэдбэриин мастернууд, колхознигууд болон хүдөө ажахын хүдэлмэришэд Ажалай алдар солын орденоор шагнагдаха.

2. Ажалай алдар солын орден гурбан шататай:

Ажалай алдар солын I шатын орден,

Ажалай алдар солын II шатын орден,

Ажалай алдар солын III шатын орден.

I шатань орденой дээдэ шатань болоно. III шатын, II шатын ба I шатын орденуудаар иигэжэ һубарюулжэ шагнаха.

3. Ажалай алдар солын орденоор иимэ габьяагай түлөө шагнагдаха:

үйлэдбэриин эрхим үрэ дүнгэй, ажалай нормонууд болон түсэбүүдые хододоо дүүргэлэн дүүргэдэгэй түлөө;

ажалай бүтээсые ехээр дээшэлүүлһэнэй, эрхим шанартай продукци бүтээһэнэй, материалнуудые алмаһанай ба хүсэ гаргашалгые хорооһоной түлөө;

ажалдаа үүсхэл гаргаһанай, үнэтэ ухаалан зохёолгын ба урлан нарижуулгын дурадхалнуудай, шэнэ техникэ болон түрүү технологиие шудалалга ба хэрэглэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадаһанай түлөө;

ороохо тарианай үндэр ургаса абаһанай, мал ажалай ашаг шэмые дээшэлүүлһэнэй түлөө;

предприятинуудые, соёлой-ажаһуудалай барилгануудые, байрын гэрнүүдые бодхоохо болзорнуудые хороохо ба барилгын шанарые һайжаруулха, мүн тэдэниие хаһа саг соонь ашаглалгада үгэхэ хэрэгтэ ажалай ехэ туһа нэмэри оруулһанай түлөө;

залуу хүдэлмэришэдые, колхознигуудые һурган хүмүүжүүлгэдэ ехэ амжалта түйлаһанай түлөө.

Нэгэ предприятида, эмхидэ, колхоз гү, али совхоздо олон удаан жэлдэ хүдэлэгшэд лэ дээрэ дурсагдаһан ажалай габьяагай түлөө шагнагдаха.

4. Ажалай алдар солын бүхы гурбан шатын орденоор шагнагдагшад иимэ эрхэтэй:

а) пенсиин хэмжээн 15 процентээр нэмээгдэхэ;

б) тогтоогдоһон нормын ёһоор гэр байраар түрүүшын ээлжээндэ хангагдаха;

в) түмэр замай транспортаар — түргэн ба пассажирска поезднуудай зөөлэн вагонууд соо, уһан замай транспортаар — түргэн ба пассажирска лининүүдэй I классай каютанууд соо (1-дэхи зэргын һуури, агаарай гү, али городууд хоорондын автомобильна транспортаар жэлдээ нэгэ дахин (али али тээшээ) түлөөһэгүйгөөр ябаха;

г) городой бүхы түхэлэй пассажирска транспортаар, хүдөө нютагуудта — район соогуураа республиканска мэдэлэй автомобильна транспортаар (таксиһаа бэшээрнь) өөрөө түлөөһэгүйгөөр ябаха;

д) санатори гү, али амаралтын байшанда түлөөһэгүй путёвко абаха (жэлдээ нэгэ дахин, эмнэлгын зургаануудай тобшололоор). Хүдэлмэришэд, үйлэдбэриин мастернууд болон колхознигуудта түлөөһэгүй путевко хүдэлдэг газарһаань, ажалладаггүй пенсионернүүдтэ — пенси тогтооһон органуудаар үгтэдэг байха;

е) харалгын ба коммунально-ажаһуудалай предприятинуудаар, соёл-гэгээрэлэй эмхи зургаануудаар ээлжээгүйгөөр хангагдадаг байха.

5. Ажалай алдар солын орден үбсүүнэй зүүн талада Алдарай орденуудай удаа шатануудайнь зэргээр һубарюулан зүүгдэхэ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

«АЖАЛАЙ ВЕТЕРАН» ГЭЖЭ МЕДАЛЬ ТУХАЙ ДҮРИМ

1. Арадай ажахыда, эрдэмэй, соёлой, арадай гэгээрэлэй элүүрые хамгаалгын талаар гүрэнэй зургаануудай, ниитын эмхинүүдтэ олон удаан жэлдэ һайнаар хүдэлһэнэйнь түлөө ажалшадые шагнахын тула «Ажалай ветеран» гэжэ медаль зориулха. Хүдэлмэришэд, колхознигууд ба алба хаагшад пенсиин наһанда хүрөөд, амаралтада гарахадаа, дэлгэрэнэй ажалай габьяае мэдэрһэнэй тэмдэг болгон, медаляар шагнагдаха байна.

2. «Ажалай ветеран» гэжэ медаляар СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй нэрэһээ союзна ба автономито республиканууудай Верховно Соведүүдэй Президиумүүд, ажалшадай депутадуудай хизаарай, областной комитедүүдэй, тэрэшэлэн Москвагай ба Ленинградай городской Соведүүдэй гүйсэдкомууд шагнаха.

Медаляар шагнаха тухай предприятинуудай, зургаанууд болон эмхинүүдэй захиргаан, партийна ба профсоюзна организацинууд, районно, городской партийна, советскэ органууд зууршалга хэхэ байна.

3. Шагнагдагшадта «Ажалай ветеран» гэжэ медаль барюулгын ёһолол өөһэдэйнь хүдэлжэ байһан ажалай коллективүүдтэ заатагүй болохо зэргэтэй.

4. «Ажалай ветеран» гэжэ медаль үбсүүнэй зүүн талада «1941—1945 онуудай Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнай үедэ хэһэн габьяата ажалай түлөө» гэжэ медалиин һүүлээр зүүгдэхэ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

М. С. СОЛОМЕНЦЕВ ДАГЕСТАНДА

МАХАЧКАЛА. (ТАСС). КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ М. С. Соломенцев республикын виноград ургуулдаг гол районуудай нэгэн бологшо Дербентскэ райондо январиин 18-да ошоһон байна.

М. С. Соломенцев Карл Марксын нэрэмжэтэ, Алиевай нэрэмжэтэ совхозуудта хүрөө. Виноград бүри ехээр абаха, тусхай мэргэжэлдэ оролгые саашадань гүнзэгырүүлһэнэй үндэһөөр энэ һалбариие хүгжөөхэ асуудалнууд хүтэлбэрилэгшэдтэй болон хүдэлмэришэдтэй хөөрэлдөөнүүдэй үедэ зүбшэн хэлсэгдээ.

«Оборона страны» гэжэ совхоздо тэрэ мүн лэ хүрэһэн байна. Тэндэ Урда Дагестандахи мал ажалай томо барилга бодхогдонхой. Тэрэшэлэн Дербентскэ коверой фабрикада тэрэ ороһон байна.

М. С. Соломенцевтой хамта КПСС-эй Дагестанай обкомой нэгэдэхи секретарь М-С. И. Умаханов, республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Д. Умалатов ябалсаа.

СССР-эй АРАДАЙ ХИНАЛТЫН КОМИТЕДТЭ

Республикануудай, хизаарнуудай, областьнуудай, хэдэн хотонуудай арадай хиналтын комитедүүдэй түрүүлэгшэнэрэй зүблөөн СССР-эй Арадай хиналтын комитедтэ болобо. КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1973 он) Пленумэй тогтоолтой дашарамдуулан, арадай хиналтын зургаануудай бэелүүлхэ зорилгонуудые зүблөөндэ хабаадагшад зүбшэлөө. Комитедэй түрүүлэгшын орлогшо В. М. Чураев элидхэл хэбэ. СССР-эй, РСФСР-эй хэдэ хэдэн министерствэнүүдэй, албан зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд, КПСС-эй ЦК-гай харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд зүблөөнэй хүдэлмэридэ хабаадаһан байна.

(ТАСС).

НҮХЭР А. А. ГРОМЫКО АРМЕНИДЭ ЕРЭБЭ

ЕРЕВАН. (ТАСС). КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко январиин 18-да эндэ ерэбэ.

Армениин Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь А. Е. Кочинян, Армениин ССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. Х. Арутюнян, Армениин ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Г. А. Аргуманян, Армениин КП-гэй ЦК-гай бюрогой гэшүүд ба гэшүүндэ кандидадууд, республикын Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын, Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшонор, Армениин партийна, советскэ эмхинүүдэй хүтэлбэрилэгшэд Ереванай аэропортдо нүхэр А. А. Громыкые угтаа.

АЖАЛАЙ ШЭНЭ АМЖАЛТАНУУД ТЭЭШЭ

БАКУ. Январиин 18. (ТАСС). Республикын город болон хүдөө нютагууд һайндэрэйхеэр гоёон шэмэглэгдэнхэй. Азербайджанай газар дайдада ехэ һайндэр ерээ: республикын Улаан тугта хадагдаһан Ленинэй хоёр, Октябриин Революциин орденууд дээрэ үшөө Арадуудай хани барисаанай орден нэмэгдэбэ. ССР Союзые хүгжөөлгэ ба бэхижүүлхэ хэрэгтэ габьяа ехэтэй байһанайнгаа түлөө социалис наци ба үндэһэ яһатанай хани нүхэсэл ба аха дүү харилсаа холбоое бэхижүүлгэдэ, Совет гүрэнэй экономическа, социально-политическэ ба культурна хүгжэлтэдэ хубитаяа ехээр оруулһанайнгаа түлөө Азербайджанай ССР энэ орденоор шагнагдаһан байна.

В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ ордон соо Азербайджанай компартиин Центральна Комитедэй ба республикын Верховно Соведэй хамтын баярай заседани болобо.

Азербайджанай ССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. А. Халилов баярай заседани нээбэ.

Эндэ суглараашад айхабтар ехэ дэбжэлтын оршон байдалда КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев түрүүтэй КПСС-эй ленинскэ ЦК-гай Политбюрое баярай заседаниин хүндэлэлэй президиумдэ һунгаа.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь Ф. Д. Кулаковто үгэ үгтэбэ.

Мүнөөдэрэй баярай энэ заседани дээрэ ехэ, хүндэтэй даабари дүүргэхэ — Азербайджанай ССР-тэ Арадуудай хани барисаанай орден барюулха байһандаа тон баяртай байнаб гээд,— Ф. Д. Кулаков хэлэбэ. Энэ шагнал хадаа манай олон национальна социалис гүрэниие байгуулга ба бэхижүүлгэдэ, Азербайджанай ажалшадай айхабтар ехэ габьяатай байһанай гэршэ. Соведүүдэй ороной экономическа хүсэ шадалые бэхижүүлхэ талаар хамтын хэрэгтэ тэдэнэй хубитаяа ехээр оруулһанда үндэр сэгнэлтэ болоно.

КПСС-эй Центральна Комитедэй, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй ба СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй үмэнэһөө Ф. Д. Кулаков Эхэ оронойнгоо үндэр шагналда хүртэһэнтэйнь дашарамдуулан, баярай суглаанда хабаадагшадые, тэдэнээр дамжуулан совет Азербайджанай бүхы ажалшадые хани халуунаар үнэн зүрхэнһөө амаршалба. ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев республикынтнай хүдэлмэришэн ангида, колхозно тарияашадта, интеллигенцидэ, бүхы ажалшадта халуун амар мэндые, амаршалга, ажалдаа шэнэ амжалта түйлаха ба золгой һайн ажаһууха хүсэлэн хүргэхые гүйһан юм гээд тэрэ хэлээ.

КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1973 он) Пленумэй ба СССР-эй Верховно Соведэй сессиин шиидхэбэринүүдээр, тэрэшэлэн һаяхан толилогдоһон КПСС-эй Центральна Комитедэй партида, совет арадта хандаһан Хандалгатай дашарамдуулан, оронноймнай бүхы заха хизаарнуудта олониитэ ажалшадай политическэ ба ажалай ехэ дэбжэлтын болохо байһан энэ үедэ манай баярай суглаанай үнгэргэгдэжэ байһаниинь ехэ һайшаалтай байна гээд оратор тэмдэглэбэ. КПСС-эй ЦК-гай Пленум дээрэ нүхэр Л. И. Брежневэй хэлэһэн гүнзэгы баримтатай холын хараата үгэнүүд политическэ тон ехэ удха шанартай ба олониитын хүсэ шадал элсүүлэгшэ документ болоһон байна. Энэ үгэ соогоо дотоодын ба гадаадын политикын талаар партиин XXIV съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бэелүүлгээр манай парти ба арадай байгуулхы ажал ябуулгын үрэ дүнгүүдтэ гүнзэгы тобшолол хэжэ, арадай ажахын түсэб дүүргэхэ, экономико, эрдэм наука ба соёл культурые саашадань хүгжөөхэ, ажалшадай байдал һуудал дээшэлүүлхэ арга зам ба онол арганууд тухай хэдэ хэдэн шухала заабаринуудые үгэһэн байна.

Саашань Ф. Д. Кулаков азербайджан арадай тэмсэл болон зохёон байгуулхы ажалай баатарлиг зам тухай тогтон хэлээ. Азербайджанай хүдэлмэришэн анги, Кавказай ажалша арад зон пролетарска интернационализмын тугые хэзээдэшье дээрэ үргэжэ ябаһан, революционно баатар-зоригыень, интернациональна аха дүүгэй харилсаанда үнэн сэхэ байлгыень В. И. Ленин үндэрөөр сэгнэһэн гээшэ. Бакугай коммунын мартагдашагүй үльгэр түүхэ революционно ёһо заншалай ба баатаршалгын зүрхэ хүдэлгэмэ жэшээ болоһон. Тэрэнэй 26 комиссарнуудай алдарта нэрэнүүд арад зондоо үнэн сэхээр алба хэлгын, марксизм-ленинизмын һургаалда сэхэ сэбэр байлгын толотомо жэшээ болон, коммунизм байгуулагшадай мүнөө үеын ба ерээдүйн үеын хүнүүдэй ухаан бодолдо мартагдахагүй.

Манай ороной бүхы арадуудай, нэн түрүүн агуу ехэ ород арадай аха дүүгэй туһаламжын ашаар Азербайджанай ажалшад коммунис партиингаа хүтэлбэри доро хүсэ ехэтэй промышленность байгуулаа, хүдөө ажахыгаа социалис ёһоор үндэһөөрнь хубилгаа, эрдэм наука ба соёл культурадаа үзэгдөөгүй ехэ хүгжэлтэ түйлаа гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглэбэ.

Республикын индустриин хүдэлмэрилэгшэд 1973 оной түсэб болон даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргээ. Урдахи жэлэйхитэйнь сасуулбал, промышленна үйлэдбэриин хэмжээн 12 процентээр, жэлэй туршада ажалай бүтээсэ 9,4 процентээр дээшэлһэн байна.

Республикын хлопок ургуулагшад баһал һайнаар хүдэлмэрилжэ гараа. Хлопок суглуулгаар тэдэнэр табан жэлэй эсэстэ хараалагдаһан хэмжээндэ хүрэжэ шадаа.

Республикын хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй түйлаһан амжалтанууд яһала һайн сэгнэлтэнүүдые абаа. Газар тариалангай хүдэлмэрилэгшэдэй 1973 оной бүхэсоюзна социалис мүрысөөнэй дүнгөөр Азербайджанай ССР илагшадай тоодо орожо, КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС ба ВЛКСМ-эй ЦК-гай Улаан тугта хүртэһэн байна. Энээнһээ нэгэ бага түрүүн республикын мал ажалай хүдэлмэрилэгшэд баһа иимэ шагналда хүртэһэн гээшэ.

Республикын социалис мүрысөөнэй олон түрүүшүүл правительствын үндэр шагналда хүртөө, тэдэнэй заримда Социалис Ажалай Геройн нэрэ зэргэ олгогдоһон байна. Ф. Д. Кулаков социалис мүрысөөндэ илажа гарагшадые үндэр шагналаарнь амаршалаа.

Хүдөө ажахын үйлэдбэриие саашадань хүгжөөхэ, тэрэнэй нөөсэ болон арга боломжонуудые гүйсэд дүүрэнээр ашаглаха асуудалнуудта үгэ хэлэгшэ ехэ анхарал хандуулба.

Хүтэлбэриин, үйлэдбэри хүтэлбэрилгын онол аргануудые шэнэдхэн һайжаруулха, хүн зоной хүсэ шадалые ехэ, шэнэ хэрэгтэ элсүүлхэ зуураа, «заатагүй урагшаа дабшаха, заатагүй бүри ехые түйлаха» гэһэн Ленинэй захяае бидэнэр ходо һанажа ябаха ёһотойбди гээд Ф. Д. Кулаков тэмдэглэлээ.

Оратор саашань хэлэхэдээ, СССР-эй уласхоорондын байдалай ба КПСС-эй гадаадын политикын ажал ябуулгын зарим асуудалнуудта тогтоһон байна.

КПСС-эй эгээл үнинэй дайшалхы отрядуудай нэгэн болохо Азербайджанай компартиин хүтэлбэри доро Азербайджанай ССР-эй ажалшад табан жэлэй даабаринуудые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө социалис мүрысөө улам үргэнөөр дэлгэрүүлхэ, республикынгаа ба бүхы оронойнгоо экономико, наука болон культура хүгжөөхын, үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые хүгжөөн һалбаруулхын тула бүхы юумэ хэхэ, пролетарска интернационализмын тугые дээрэ үргэжэ ябаха, СССР-эй арадуудай нэгэдэл болон эбдэршэгүй хани нүхэсэлые бэхижүүлхэ байһандань КПСС-эй Центральна Комитет батаар найдана гэжэ үгынгөө түгэсхэлдэ Ф. Д. Кулаков хэлээ.

Азербайджанай партийна организаци мүнөө политическэ талаараа болбосоронги, үзэл бодолой талаар хатуужаһан, орёо бэрхэшээлтэй асуудалнуудые шиидхэжэ шадаха, дүй дүршэлөөр баян кадрнуудтай болонхой. КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлгын үедэ Азербайджанай компарти, тэрэнэй Центральна Комитет эмхидхэхы ба политическэ ажал ябуулгадаа хүтэлбэрилгын дүй дүршэлөөр улам баяжаа.

Азербайджанай компартиин Центральна Комитет партийна организацинуудайнгаа хүсэ шадалые республикынгаа арадай ажахые хүгжөөлгэдэ байһан дутуу дунданууды усадхалгада, хүдэлмэрилэгшэдтэ эрилтэ ехэтэйгээр хандалгада шэглүүлжэ байна.

Ф. Д. Кулаков Азербайджанай ССР-ые Арадуудай хани барисаанай орденоор шагнаха тухай СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ уншажа, Эхэ оронойнгоо үндэр шагналда хүртэһэнтэйнь дашарамдуулан, республикын ажалшадые үшөө дахин амаршалаад, тэдэндэ шэнэ амжалта түйлахыень хүсэбэ.

Баярай заседанида хабаадагшадай нэрьемэ ехэ альга ташалган доро Азербайджанай ССР-эй Улаан тугта Арадуудай хани барисаанай орден тэрэ зүүбэ.

Ф. Д. Кулаковой хэлэһэн үгэ нэрьемэ ехэ альга ташалгаар нэгэнтэ бэшэ таһалдуулагдаа.

Азербайджанай компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Г. А. Алиев харюутай үгэ хэлэһэн байна.

Азербайджанай компартиин Центральна Комитедэй, Азербайджанай ССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй ба Министрнүүдэй Соведэй нэрэһээ, республикынгаа коммунистнууд болон бүхы ажалшадай нэрэһээ тэрэ үндэр шагналай түлөө КПСС-эй Ленинскэ Центральна Комитедтэ, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ, Министрнүүдэй Соведтэ үнэн зүрхэнэй баяр баясхалан хүргэбэ.

Г. А. Алиев совет Азербайджанай түйлалтанууд тухай хэлэхэ зуураа, Коммунис партиин ленинскэ национальна политикада, агуу ехэ ород арад түрүүтэй совет арадуудай интернациональна нэгэдэлдэ манай республика уялгатай гэжэ хэлээ. Мүнөөшье азербайджан арад арадуудай ленинскэ эбдэршэгүй хани нүхэсэлдэ үнэн сэхэ байһанаа мэдүүлнэ.

КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1973 оной) Пленумэй шиидхэбэринүүдэй республика доторнь айхабтар ехэ дэбжэлтэ үүсхэһэн тухай үгэ хэлэгшэ тогтобо. Азербайджанай ажалшад партиин дотоодын ба гадаадын политикые, КПСС-эй ЦК-гай, тэрэнэй Политбюрогой, ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй өөрынь айхабтар ехэ бодото ажал хэрэгые нэгэн дуугаар һайшаан дэмжэнэ.

1974 оной ба табан жэлэй түсэбүүдые бүхыдэнь заатагүй дүүргэхэ ба үлүүлэн дүүргэхын тула Азербайджанай партийна организаци бүхы хүсэ шадалаа элсүүлхэ байна гэжэ Г. А. Алиев хэлэбэ. Социалис мүрысөө дэлгэрүүлгэдэ зорюулагдаһан КПСС-эй ЦК-гай партида, совет арадта хандаһан Хандалга Азербайджанай ажалшадай дунда ажалай ба политическэ шэнэ эдэбхи үүсхэл бадаруулба.

Совет Азербайджанай коммунистнууд, бүхы ажалшад партиин XXIV съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлгэдэ, коммунизм байгуулгада хамаг хүсэ шадалаа, эрдэм мэдэрэлээ, бэлиг шадабаряа үгэхэ гэжэ Г. А. Алиев үгынгөө түгэсхэлдэ хэлээ.

КПСС-эй XXII съездын нэрэмжэтэ нефтегаз абадаг управлениин буровой мастер И. С. Гусейнов, Имишлиин районой Ждановай нэрэмжэтэ колхозой бригадир Р. Ф. Алиева, Азербайджанай ССР-эй наукануудай академиин президент Г. Б. Абдуллаев, Бакугай һургуулиин багша А. Ф. Тарасова, Азербайджанай гүрэнэй университедэй студентка В. Ш. Векилова гэгшэд Коммунис парти ба Совет правительствада үнэн сэдьхэлэй гүнзэгы баясхалан хүргэбэ. Республикымнай ажалшад Эхэ оронойнгоо үндэр шагналда харюу болгон, табан жэлэй тодорхойлхы жэлэй даабари болон социалис уялгануудые амжалтатайгаар дүүргэхэ ба үлүүлэн дүүргэхын тула ажалай шэнэ амжалтануудые түйлаха байна гэжэ тэдэнэр хэлээ.

Баярай суглаанда хабаадагшад дэбжэлтын ехэ оршон байдалда КПСС-эй Центральна Комитедтэ, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ эльгээгдэхэ амаршалгын бэшэг баталан абаа.

Партийна эдэбхитэдэй суглаанууд

ҮНЭН ЗҮРХЭНҺӨӨ ДЭМЖЭНЭ

МУХАР-ШЭБЭР

КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1973 он) Пленумэй дүнгүүдые зүбшэн хэлсэлгэдэ зорюулагдаһан аймагай партийна эдэбхитэдэй суглаан эндэ боложо дүүрэбэ. Суглаанда үгэ хэлэһэн партиин райкомой нэгэдэхи секретарь Г. М. Конев, «Искра» колхозой парткомой секретарь А. Г. Мальцев, «Эрдэм» совхозой директор Т. Е. Олейников, машино-тооллгын станциин начальник Б. Н. Бимбаев болон бусад КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэри бэелүүлхын түлөө партиин Центральна Комитедэй ябуулжа байгаа гадаадын болон дотоодын политикые үнэн зүрхэнһөө дэмжэжэ, һайшаажа байһанаа мэдүүлбэ.

Аймагай партийна организациин гол зорилгонь хадаа 1974 оной—юһэдэхи табан жэлэй тодорхойлхы удха шанартай дүрбэдэхи жэлэй түсэбтэ даабарие сүм дүүргэхын түлөө дэлгэржэ байһан тэмсэлдэ хубитаяа оруулха уялга болоно гэжэ суглаан тодорхойлоо. Энэ зорилго бэелүүлхын тулада хүтэлбэрилхы, элсүүлхы үүргэеэ улам дээшэлүүлхэ, социалис мүрысөөнэй эмхидхэл бүри һайжаруулха ёһотойбди гэжэ суглаанда хабаадагшад элиршэлбэ.

Мүн КПСС-эй ЦК-гай партида, совет арадта хандаһан Хандалгые һайшаажа байһанаа мэдүүлээд, 1974 ондо һайн шанартай хүдөө ажахын продуктнуудые бүри ехээр, гаргаша багатайгаар үйлэдбэрилхэ зэргэтэйбди гэжэ аймагай коммунистнууд бэеэ уялгална.

ХУРАМХААН

КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1973 он) Пленумэй дүнгүүд тухай асуудал Хурамхаанай аймагай партийна эдэбхитэдэй суглаанай үзэмжэдэ табигдаа. Мүн 1973 оной хүдэлмэриин үрэ дүнгүүд, 1974 ондо бэелүүлэгдэхэ ёһотой зорилгонууд үргэнөөр зүбшэн хэлсэгдэһэн байна.

Юһэдэхи табан жэлэй дүрбэдэхи, тодорхойлхы жэлые амжалтатайгаар түгэсхэхын тулада хүдөө ажахын бүхы һалбаринуудта хүдэлжэ байһан коммунистнуудай, бүхы ажалшадай хүсэ шадал элсүүлхэ, эдэбхи үүсхэлыень улам бадаруулха, хүтэлбэрилхы, ударидахы үүргэеэ бүри дээшэлүүлхэ уялгатай байһанаа эдэбхитэдэй суглаан элирхэйлээ.

Суглаан дээрэ КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь К. Д. Дагбаев, аймагай Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ И. Д. Дампилон, Дэрээнэй совхозой директор А. С. Матросов, Хурамхаанай совхозой парткомой секретарь Б. Б. Дармаев болон бусад үгэ хэлэжэ, партиин ЦК-гай партида, совет арадта хандаһан Хандалгада харюу болгон угтамжын түсэбүүдые абажа байһанаа элишэлээ.

К. БАДМАЕВ,
КПСС-эй райкомой секретарь.

НАРҺАТА

Яруунын аймагай партийна эдэбхитэдэй суглаан һаяхан боложо дүүрэбэ. Тэндэ КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1973 он) Пленумэй дүнгүүд, районно партийна организациин бэелүүлхэ зорилгонууд тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдээ.

Хүдөө ажахые улам саашань хүгжөөжэ, һайн шанартай продукци бүри ехээр, гаргаша багатайгаар абадаг болохын тулада аймагай партийна организациин бэелүүлхэ ёһотой зорилгонууд тушаа коммунистнууд дэлгэрэнгыгээр хөөрэлдэбэ.

КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь К. А. Албашеев, Нарһатын совхозой директор Д. Д. Дамеев, «Коммунизм» колхозой парткомой секретарь Ц. Д. Галсанов, Яруунын совхозой III отделениие эрхилэгшэ И. И. Хабтахаев, Эгэтын-Адагай сомоной Соведэй түрүүлэгшэ Б-Х. Ц. Аюров, Иисэнгын совхозой директор В. Б. Чимитов, «Комсомольский» совхозой директор М. Г. Виноградов, ВЛКСМ-эй райкомой нэгэдэхи секретарь А. И. Орлов, хүн зоной ажаһуудалай эрилтые хангалгын аймагай комбинадай директор Б. Б. Бадмаев болон бусад суглаан дээрэ үгэ хэлэхэ зуураа, КПСС-эй ЦК-гай партида, совет арадта хандаһан Хандалгые, КПСС-эй ЦК-гай, тэрэнэй Политбюрогой ябуулжа байһан гадаадын болон дотоодын политикые үнэн зүрхэнһөө һайшаажа, дэмжэжэ байһанаа мэдүүлээ. Мүн эдээндэ харюу болгон 1974 ондо бүри һайнаар хүдэлхыень аймагайнгаа ажалшадые уряалһан тогтоол суглаарагшад баталан абаба.

Ч-Ц. ДЫМЧИКОВ,
КПСС-эй райкомой эмхидхэлэй таһагые даагша.

РАЙОННО ПАРТИЙНА КОНФЕРЕНЦИ

ХҮТЭЛБЭРИЛХЫ ҮҮРГЭЕЭ УЛАМ ДЭЭШЭЛҮҮЛХЭ

Мухар-Шэбэрэй районно партийна XXII конференци зарлагдажа, үнгэрһэн гурбан жэлэй туршада КПСС-эй райкомой хэһэн хүдэлмэриин дүнгүүд согсологдожо, саашадаа бэелүүлхэ зорилгонууд хараалагдаба. Партиин райкомой ажал ябуулга тухай тоосоото элидхэл конференци дээрэ райкомой нэгэдэхи секретарь Г. М. КОНЕВ хээ. Элидхэл тушаа 15 хүн үгэ хэлэһэн байна.

КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь А. У. МОДОГОЕВ конференциин хүдэлмэридэ хабаадалсажа, дэлгэрэнгы үгэ хэлээ.

Партиин ЦК-гай декабриин (1973 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые, КПСС-эй ЦК-гай партида, совет арадта хандаһан Хандалгые хүтэлбэри болгон, партийна организацинуудай хүтэлбэрилхы, эмхидхэхы, элсүүлхы үүргэ улам дээшэлүүлхэ, табан жэлэй түсэб дүүргэхэ, үлүүлэн дүүргэхэ зорилгонуудые хараалһан тогтоол конференциин делегадууд нэгэн дуугаар баталан абаа. Шэнээр һунгагдаһан райкомой эмхидхэлэй пленум дээрэ нэгэдэхи секретаряар Г. М. КОНЕВ, секретарьнараар Р. Х. ЖАМСАРАНОВ, В. И. БАЧЕЕВ һунгагдаа.

Нэгэ һанал бодолтой, нэгэ үг зорилготой 1.100 шахуу коммунистнуудые өөрынгөө зэргэдэ нэгэдүүлһэн аймагай партийна организаци ажалшадай эдэбхи үүсхэл бадаруулжа, ажахыгаа, соёл культураяа улам саашадань хүгжөөхэ, хүн зоной ажаһуудал бүри һайжаруулха талаар ехэ хүдэлмэри хээ.

Тоосоото үе соо аймагай партийна эхин организацинууд нилээд бэхижээ, хатуужаа. Партийна документнүүдые һэлгэлгэдэ бэлдэхэ, тэдэниие һэлгэжэ байха үедэ коммунистнуудай нэрэ хүндэ дээшэлээ, харюусалга, журам шангадаа, түрүү ябаха үүргэ үргэдөө. Энэ хүдэлмэри февраль һарада дүүрэхэ. Партийна суглаанууд КПСС-эй Уставаар хараалагдаһан саг соогоо үнгэргэгдэнэ, үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлгын, соёлой болон партийна байгуулалтын шухала асуудалнууд зүбшэгдэдэг, коммунистнууд эдэбхитэйгээр хабаададаг болоо. Жэшээнь, партийна эхин организацинуудта ололожо үнгэрһэн тоосоото һунгалтын суглаануудта бүхы коммунистнуудай 97 процентнь хабаадаа. Суглаанууд эмхитэйгээр үзэл сурталай - политическэ үндэр хэмжээндэ, шүүмжэлгын, өөрыгөө шүүмжэлгын оршон байдалда үнгэрөө. Партийна организацинуудай зэргые бэхижүүлхэ, залуу коммунистнуудые хүмүүжүүлхэ хүдэлмэри бага зэргэ һайжараа. Тоосоото үе соо аймагай партийна организациин зэргэ 115 хүнөөр ургаа. Тэдэнэй 72,8 процентнь үйлэдбэри дээрэ сэхэ хүдэлжэ байдаг ажалай түрүүшүүл. Коммунистнуудые үйлэдбэриин эгээл харюусалгатай участогууд дээрэ тааруугаар, зүбөөр хубаарилан табиха асуудал партиин райкомой, партийна эхин организацинуудай гол анхаралда байгаа.

Аймагай бүхы коммунистнуудай 60,6 процентнь хүдөө ажахын үйлэдбэри дээрэ ажаллана. Тэдэнэр табан жэлэй түсэб бэелүүлхын түлөө тэмсэлэй түрүү зэргэдэ ябана. Жэшээлхэдэ, «Знамя Ленина» колхозой ахалагша хонишон А. Ф. Сластин, «Авангард» совхозой Алташын-Адагай һү һаалиин фермын һаалишан Ц-Д. Г. Улзытуева, Суулгын совхозой тугалшан Б. С. Базарсадаева, «Заганский» колхозой механизатор Г. И. Миронов, «Родина» колхозой үнинэй трактористка, СССР-эй Верховно Соведэй депутат А. Ф. Варфоломеева болон бусадые нэрлэмээр.

Гэбэшье партийна зарим эхин организацинуудта олон коммунистнууд түрүү зэргэдэ ябаха үүргэдээ хүрэмөөр ажалладаггүй байһаниинь харамтай. Жэшээнь, «Одон» совхозой ветеринарна врач Гармаев, «Эрдэм» совхозой ветеринарна врач Тушинов, Суулгын совхозой һү һаалиин фермые даагша Гомбожапов, тус ажахын ветеринарна врач Онтобоев, «Путь Ленина» колхозой зоотехник Кобылкин болон бусад даалһан хэрэгтээ эдэбхигүйгөөр, анхарал багатайгаар хандадаг, үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ, гүрэнэй түсэбтэ даабарие дүүргэхын тула бүхы арга боломжо, нөөсэнүүдые элсүүлхэ гэжэ оролдодоггүй гэжэ конференци дээрэ шүүмжэлэгдээ. Тэдэнэртэ партийна эхин организацинуудай шанга эрилтэ табидаггүй байһанайнь хойшолон шуу.

Үйлэдбэриин эгээл харюусалгатай участогуудые партийна нүлөөндөө абаха, коммунистнуудые зүбөөр хубаарилан табиха асуудал партийна эхин организацинуудта үшөөл хүсэд шиидхэгдээгүй гэжэ тэмдэглэмээр. Колхоз, совхозуудай һү һаалиин фермэнүүдтэ ажаллажа байһан 430 һаалишадай оройдоо хориниинь, 165 тугалшадай гурбаниинь коммунистнууд. «Знамя Ленина», «Заганский», «Искра» колхозуудта, «Забайкалец» совхоздо һаалишанаар хүдэлдэг нэгэшье коммунист байхагүй.

Партиин райкомой, тэрэнэй бюрогой хүдэлмэридэ горитой дутагдалнууд бии байһаниинь элирээ. Нэн түрүүн абтаһан шиидхэбэринүүдые саг соонь дүүргэлтэ боглохын хойноһоо нарин хиналта хэгдэнэгүй. Гүрэнэй түсэб эрхэ бэшэ дүүргэхын түлөө колхоз, совхозуудай, предприяти болон эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдэй харюусалга дээшэлүүлхэ талаар шанга эрилтэ хэгдэдэггүй байна. Энээнһээ уламжалан аймаг таряан, мал ажалай продуктнуудые абаха, гүрэндэ худалдаха гурбан жэлэй түсэб дүүргэжэ шадаагүй гээд конференци дээрэ тэмдэглэгдээ.

Һүүлэй гурбан жэлэй туршада аймагай колхоз, совхозууд 2.260 гектар шэнэ газар элдүүрилһэн, тарялангаа 2.536 гектараар үргэдхэгдэһэн, нилээд ехэ сабшалан, бэлшээри үндэһөөрнь һайжаруулһан, мүн 2.300 гаран гектар тарялан уһалха Түгныы уһалууриин системэ, Барай, Хонхолын сөөрэмүүд ашаглалгада оруулагдаа. Шэнэ газар ашаглаха, уһалууриин түхеэрэлгэнүүдые бариха, культуртехническэ хүдэлмэридэ 3,2 миллион шахуу түхэриг гаргашалагдаа. Тарялангай севооборотдо горох, обёос, ешмээн, олон жэлэй ногоон горитой һуури эзэлдэг болоо.

Тоосоото үе соо мяха абалга жэлдээ дунда зэргээр 22 процент, һү — 11,6 процент, нооһо — 8,8 процент ургажа, худалдалгань мяхаар 27,8 процент, һүөөр — 12 процент, нооһоор — 9,6 процент дээшэлээ.

Таряан, мал ажал хүгжөөхэ талаар Социалис Ажалай Герой Е. В. Ивановой хүтэлбэрилдэг «Искра» колхоз бусадһаа ехэ амжалта туйлаа. Эндэхид сагай уларилһаа дулдыдангүй, ямаршье жэлдэ ороохото болон бусад ургамалнуудай баян ургаса абадаг. Колхозой механизаторнууд, таряашад 1972—1973 онуудай хүшэр хүндэ жэлнүүдтэ гектар бүриһөө 18—16 центнер ороохо, 19—20 центнер үбһэ абаа. Гурбан жэл соо гүрэндөө 75.000 центнер таряа худалдаха түсэбөө 13.800 центнерээр, хартаабха—3.256 центнерээр үлүүлэн дүүргээ. Һү, мяха тушааха, мал үсхэбэрилхэ, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ гурбан жэлэй даабари мүн лэ үлүүлэгдэһэн байна. КПСС-эй ЦК-гай партида, совет арадта хандаһан Хандалгые һаяхан зүбшэн хэлсэхэдээ, Хонхолын механизаторнууд, малшад болон бүхы колхозниигууд табан жэлэй дүрбэдэхи, тодорхойлхы жэлдэ гектар бүриһөө 18 центнер ороохо таряа, тэрэ тоодо 20 центнер шэниисэ абаха, Эхэ орондоо түсэбтэ 19.000 центнерэй орондо 27 мянган центнер шэниисэ тушааха, 11.000 центнер һү, 6.100 центнер мяха худалдаха гэһэн угтамжын түсэб табяа.

Гэбэшье аймаг дотор тоосоото үе соо ороохото урга малнуудай гектар бүриин ургаса үнгэрэгшэ табан жэлэй һүүлшын гурбан жэлэй хиһээ хахад центнерээр доошолоо. Таряан болон мал ажалай продуктнуудые ехээр абаха бэлэдхэхэ гурбан жэлэй түсэб аймагай ажахынууд хартаабхаһаа бэшэ зүйлнүүдээрнь дүүргэжэ шадаагүй байшоо. Тоосоото үе соо аймаг гүрэндөө 24 мянган тонно ороохо, 743,4 тонно мяха, 1.550 тонно һү, 1.856 центнер нооһо, 543 тонно овощ дутуу худалдаһан зэргэтэй. Илангаяа Суулгын, «Авангард», «Эрдэм», «Одон» совхозууд, «Коммунизм», «Заганский» колхозууд гүрэндэ ехэ үритэй.

Хүдөө ажахын хүгжэлтэ мүнөөдэрэй эрилтэдэ харюусанагүй. Гектар бүриин үрэжэл, малай ашаг шэмэ дээшэлүүлхэ арга боломжо, нөөсэнүүд хүсэдөөр хэрэглэгдэнэгүй. Эдэ дутагдалнуудые усадхахын тула КПСС-эй райком, партийна эхин организацинууд, аймсоведэй гүйсэдком, тэрэнэй хүдөө ажахын управлениин мэргэжэлтэд хүн зоной дунда эмхидхэлэй болон политическэ хүдэлмэри һулаар ябуулаа, гүрэнэй түсэб заатагүй дүүргэхын түлөө сэхэ харюусаха эрилтэ колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэдтэ, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэ ёһотоор табигдажа шадаагүйнь харамтай.

Ажахынуудай ехэнхи тарилга «онохойская-4» сортын үрэһөөр хэгдэнэ. «Саратовская-36» сортын үрэһэн хүртэнэгүй. «Бурятская» сортын үрэһэн Заганай элитнэ ажахыһаа саашаа гараагүй. Нэгэшье ажахы хартаабхын сортовой үрэһэтэй боложо шадаагүй байһаар. Тиимэһээ жэл бүри ондоо тээһээ хартаабхын үрэһэн асарагдана. Тэрэнһээ баян ургаса абтанагүй. Уһалагдадаг газар хангалтагүйгөөр ашаглагдана. Аймаг дотор 4 мянга шахуу гектар уһалагдадаг тарялан бии. Һайрамаар газараа уһалжа, уһалууриин түхеэрэлгэнүүдые зүбөөр хэрэглэжэ шадаһан зарим бригада, звенонууд огородой эдеэнэй баян ургаса хуряадаг байна. Жэшээнь, бүхэсоюзна социалис мүрысөөнэй дүнгөөр Ленинэй ордендо хүртэһэн «Забайкалец» совхозой огородшон М. Г. Павлуцкиин хүтэлбэрилдэг звено үнгэрэгшэ жэлдэ 22 гектарай тус бүриһөө 237 центнер ургаса хуряагаа. Иимэ жэшээнүүд аймаг дотор тон үсөөн. «Забайкалец» совхозтой зэргэлжэ байдаг Суулгын совхозой огородшод гектар бүриһөө миил 65 центнер овощ хуряагаа бшуу.

Мал ажалдахи үрэ дүн бүришье бирагүйхэн. Үнеэн бүриһөө һү һаалга 86 килограммаар хороо. Һаалиин 24 фермэнүүдһээ миин табаниинь үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 2.000 килограмм һү һааха гэһэн зорилгодоо хүрэжэ шадаа. Хонин бүхэнһөө нооһо абалга 600 граммаар мүн лэ уруугаа ороһон байна. Һүнэй, ноохоной багаар абтаһан шалтагаануудай нэгэниинь хадаа эхэ малай олоороо һүбайрдаг ушар болоно. Жэшээнь, үнгэрэгшэ жэлдэ аймагай ажахынуудай 1.470 үнеэнһээ, 15.219 хониһоо нэгэшье килограмм һүн һаагдаагүй, нэгэшье түл абтаагүй байшоо. Мүн тиихэдэ малай гарзалалга даншье һаа ехэ. Зуун эхэ мал бүхэнһөө 66 тугал, 56 хурьган, 62 унаган, эхэ гахай бүхэнһөө 10 поршоонхо түлжүүлэгдээ. Фермэнүүдтэхи хүшэр хүндэ ажал оньһожоруулга хэмгүй нюбшорһоор.

Ажахыгаа зүбөөр хүтэлбэрилхэ, үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ хэрэг экономическа албанай хүдэлмэриһөө сэхэ дулдыдаха зэргэтэй. Гэхэтэй хамта экономическа хүдэлмэри ажахынуудта тон муугаар ябуулагдана. Тиимэһээ абтаһан продукциин өөрынь үнэ сэн хүндэ байһаар, зарим һалбаринууд ехэ гарзатайгаар ажахынгаа жэлые дүүргэнэ.

Барилгын эмхинүүдэй, «Сельхозтехникын» аймагай нэгэдэлэй хүтэлбэрилэгшэд конференци дээрэ шангаар шүүмжэлэгдээ. Юуб гэхэдэ, барилганууд саг соогоо ашаглалгада тушаагданагүй, тушаагдахадаа шанар муутай байдаг, оньһон түхеэрэлгэнүүдынь мүртэй хүдэлдэггүй, сагһаа урид эбдэрдэг байха юм. Тиигэжэ нилээд ехэ хэмжээнэй продукци дутуу абтана. Конференци дээрэ үгэ хэлэһэн делегат бүхэн шахуу «Сельхозтехникын» аймагай нэгэдэлэй ажал хүдэлмэридэхи дутуу дунданууды, нобшо нозогойгоор ажалладаг гуримые шангаар шүүмжэлээ.

Гурбан жэл удаагаар зуунһаа зуун хурьга түлжүүлдэг, хонин бүриһөө 4 килограмм нооһо хайшалжа абадаг «Знамя Ленина» колхозой ахалагша хонишон **А. Ф. Сластин** хонин ажал улам хүгжөөхэ арга боломжонууд тушаа гол анхаралаа хандуулаа. Тэрэ иигэжэ хэлээ: «Хонин бүриһөө хурьга абаха, заримдаа эхирлүүлхэ, ноохо ехээр хайшалха гээ һаа, үрэжүүлгын үедэ эхэ хонидоо ногоон тэжээл тариһан газарта заатагүй бэлшээхэ зэргэтэйбди. Энэ аргын һайн байһые эрдэм наука, түрүүшүүлэй дүй дүршэл гэршэлжэ үгэнхэй. Гэбэшье бидэ энээн тушаа оло дахин ярилдаад, үнэн дээрээ хонидоо ногоон һолоомон дээрэ бэлшээнэгүйбди. Тиигэжэ түл олоор абаха, ноохо ехээр хайшалха аргаяа хүсэдөөр хэрэглэжэ шаданагүйбди. Үйлэдбэриин коллектив бүхэн үүсхэлтэйгээр, оролдосотойгоор, бултадаа нэгэнэйнгээ, нэгэниинь бултанайнгаа түлөө гэһэн мэдэрэлтэйгээр ажаллабал, амжалта заатагүй туйлагдаха». КПСС-эй ЦК-гай партида, совет арадта хандаһан Хандалгада харюу болгон, түрүү хонишон нүхэр Сластин зуун эхэ хонин бүхэнһөө 105 хурьга түлжүүлхэб гэһэн угтамжын уялга абаад, хоорондоо мүрысэе гэжэ уряалаа.

Зооветмэргэжэлтэд һанаһанда хүрэмөөр хүдэлнэгүй, малшадта бодото туһаламжа багаар үзүүлнэ гээд делегадууд, «Авангард» совхозой һаалишан **Ц-Д. Г. Улзытусва;** Суулгын совхозой тугалшан **Б. С. Базарсадаева,** «Коммунизм» колхозой ахалагша хонишон Н. Н. Миронов гэгшэд шүүмжэлбэ.

— Үсэгэлдэр колхозой коммунистнуудай хамтын суглаан дээрэ тэжээл бэлдэхэ тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдээ. Тиихэдээ аймгүйсэдкомой хүдөө ажахын управлениин главна агроном А. Е. Фомин, главна зоотехник А. К. Торгашин гэгшэдые суглаанда байлсахыень, өөһэдынгөө һанамжа, дурадхалнуудые хэлэхыень уряаһэмди. Теэд эдэ эрдэмтэ мэргэжэлтэд уряаемнай тоогоогүй, тиигэжэ суглаандамнай ерээгүй. Энэ ушар хадаа хүдөө ажахын управлениин мэргэжэлтэдэй ажахынуудай үйлэдбэриин асуудалнуудта һаналаа табидаггүй байһыень гэршэлнэ бшуу. Элдэб бодосуудаар шанаржуулагдаһан тэжээл буйлуулдаг колхозууд хоорондын фабрика аймаг дотороо барихаар болоо гэжэ һананаб, — гээд нүхэр Миронов дурадхал оруулаа.

Ургажа ябаа залуу үетэниие ажалда дуратайгаар һургаха, хүмүүжүүлхэ хэрэг һайжаруулха, һуралсалай предметнэ кабинедүүдые оньһон прибор болон бусад хэрэгсэлнүүдээр хангаха хэрэгтэ промышленна предприятинууд, ажахынууд һургуулида туһаламжа үзүүлхэ асуудал тухай делегат, Мухар-Шэбэрэй дунда һургуулиин багша Е. Т. Веретельников үгэ хэлэхэдээ тогтоо.

Юһэдэхи табан жэлэй тодорхойлхы, дүрбэдэхи жэлэй түсэбтэ даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэхые уряалһан КПСС-эй ЦК-гай Хандалгын ажалшан бүхэниие шэнэ илалтада зоригжуулһан тухай, угтамжын түсэб абаха тухайгаа үгэ хэлэһэн делегат бүхэн онсолон мэдүүлээ. «Родина» колхозой механизаторнууд шухала удха шанартай энэ документые халуунаар дэмжэжэ, мүнөө жэлдэ гектар бүриһөө 20 центнерһээ бага бэшэ ороохо таряа хуряахаар угтамжын түсэб абанхай гэжэ тус ажахын партийна организациин секретарь В. И. Колобков хэлээ.

Б. ЖАМБАЛОВ,
манай корр.

Фрезеровщик Дмитрий Иванович Хохряков Улаан-Үдын судна бүтээлгын заводто олон жэлэй туршада ажаллана. Элдэб станогуудта хүдэлдэг түрүү урлан нарижуулагша Хохряков олон залуушуулые өөрынгөө мэргэжэлдэ һургаһан байха юм. Жэлһээ жэлдэ үйлэдбэриингөө түсэб үлүүлэн дүүргэжэ ябадагаараа бусадай дундаһаа шалгардаг. Мүнөө 4-дэхи тодорхойлхы жэлэй март һарын дүнгөөр ажаллажа байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Д. И. Хохряков ажалдаа.

Д. БАЛДАНОВАЙ фото.

ҮГЭДӨӨ ХҮРЭХЭ АРГАТАЙ

Шэрэм шудхалгын цех Ленинэй орденто ЛВРЗ-гэй түрүү цехүүдэй нэгэниинь юм. Энэ цехэй коллектив һара бүриингөө даабари үлүүлэн дүүргэжэ, продукциингаа 97 процентыень эрхим сэгнэлтэтэйгээр техническэ хиналтын таһагта тушаажа байдаг. Эдэнэр юһэдэхи табан жэлэй гурбадахи шиидхэхы жэлдэ илангаяа габшагайгаар хүдэлжэ, үндэр бүтээсэ туйлаһан юм. Һарадаа тормозой 97 мянган колодко хэхэ даабаряа 100 мянганда хүргэһэн байха юм.

Мастер Маркел Мантыковай даадаг участогай хэбшэд үнгэрһэн жэлэй туршада дамжуулгын Улаан вымпел алдангүй абажа гараа. Шэнэ жэлэй эхинһээ эдэнэр улам габшагайгаар хүдэлжэ оробо. Халаан соогоо тормозой 2000 колодко хэхэ даабаряа 2150—2200 хүргэнэ, продукциингаа 98 процентыень эрхим сэгнэлтэтэйгээр техническэ хиналтын таһагта тушаана.

Маркел Мантыковай даадаг участогта 32-хүн хүдэлнэ. Эдэнэр хэб хэхэ эгээл харюусалгатай ажал дүүргэнэ. Халаан бүриингөө даабари үлүүлэн дүүргэхэ гэһэн хүсэл эрмэлзэлээ бодото дээрэнь бэелүүлжэ шадана. Эдэнэр яагаад иимэ һайн үрэ дүн туйлана хаб?! Нэгэдэхеэр, М. Мантычов хэб хэхэ ажалда олон жэл хүдэлжэ, дүй дүршэлтэй болоһон. Ушар тиимэһээ ажалаа зүбөөр эмхидхэжэ, хүдэлмэриин сагые хүсэдөөр хэрэглэнэ. Хоёрдохёор, М. Мантыков мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлэн, Зүүн-Сибириин технологическа институтда үдэшэндөө һуралсана. Гурбадахяар, энэ бригадын хүдэлмэришэд дундаа ехэл эбтэй, нэгэн бултанай түлөө, булта нэгэнэй түлөө гэһэн уряа доро хүдэлнэ. Дүршэл шадабаритай, үндэр мэргэжэлтэй хүдэлмэришэд нэгэ һанал бодолтойгоор хүдэлдэг дээрэһээ һайн шанартай продукци ехээр бүтээн гаргана бшуу.

М. И. Цыденовэй даадаг участогай шэрэм шудхагшад үндэр бүтээсэтэ ажалаараа суурхаһаар үнинэй. Шэрэм зүйлнүүдые һайн шанартайгаар шудхаха хэрэгтэ бэрхэ хүдэлмэришэд Н. Отставнов, М. Нелюбин гэгшэд ехэ хубитаяа оруулна. Энэ участогай шэрэм хайлуулагша Б. Усачев халаан бүриингөө даабариһаа гадуур 6—7 тонно шэнгэн шэрэм үгэжэ, хаба шадалаа харуулна.

Цехэй олохон хүдэлмэришэд халаан бүриингөө даабари 15—20 процентһээ дээшэ үлүүлэн дүүргэнэ. Һайн шанартай продукци ехээр гаргадаг хүдэлмэришэд һара бүри 25—30 түхэригөөр урмашуулагдана. Нэрэ солонь Хүндэлэлэй самбарта бэшэгдэжэ, олоной анхаралда табигдана. Үнинэй шэрэм шудхагша М. В. Вахромеевэй дүрэ зураг заводой Хүндэлэлэй самбарта гаргагдаһан. Иимэ ажалша түрүү, урагшаа эрмэлзэлтэй һанал бодолтой хүдэлмэришэд шэрэм шудхалгын цех соо олон юм. Тэдэнэй оролдолго шадабариин ашаар оньһон техникэ бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглагдана. Ажалдаа голодоһо гаргадаг, халаанай даабари дүүргэдэггүй хүдэлмэришэдэй тоо үсөөрнэ.

Энэ цехэй коллектив үнгэрһэн жэлэй даабари декабриин 20-до дүүргэжэ, түсэбһөө гадуур 731 тонно шэрэм шудхалаа хэһэн байна. Энэ түрүү коллектив байгша оной түсэбһөө гадуур 750 тонно продукци гаргахаар 1974 оной угтамжын түсэб-уялга һаяшаг абаба.

— Цехэймнай хүдэлмэришэд үгэдөө хүрэхэл байха, — гэжэ шэрэм шудхалгын цехэй начальник А. С. Тапхаев хэлэжэ байгаа һэн. Эдэнэй үгэдэ үнэншэхөөр.

К. ЖАМЬЯНОВ.

Жэлэй дүн гаргажа байхадаа

ҺАЙН ШАНАРТАЙ ПРОДУКЦИ—ЕХЭЭР

Түсэбтэ табан жэлэй шиидхэхы гурбадахи жэлдэ хүдөө ажахын продуктнуудые гүрэндэ тушааха, худалдаха талаар республикын ажахынууд зарим тэды амжалтатай гараа. Гүрэндэ мяха, үндэгэ, хартаабха, малай болон ангай арһа худалдаха түсэб үлүүлэн дүүргэгдээ. Баргажанай, Яруунын, Захааминай, Хэжэнгын, Хурамхаанай, Ахын, Хориин аймагууд гүрэндэ мал ажалай продуктнуудые худалдаха жэлэй түсэб бүхы талаарнь үлүүлэн дүүргэһэн байна.

Сагай уларилай хэды бэрхэшээлтэй байбашье, Баргажанай, Бэшүүрэй, Загарайн, Хэжэнгын, Мухар-Шэбэрэй болон бусад аймагуудай ажахынууд гүрэндэ ороохо таряа, овощ худалдаха түсэб, даабаряа үлүүлһэн байха юм.

Эдэ бүгэдэ юу харуулнаб гэхэдэ, колхоз, совхозууд гүрэнтээ баталһан хэлсээгээ, гүрэнэй захилые саг соонь, һайн шанартай продукцяар хүсэлдүүлхэ гэжэ оролдодог, энэ хэрэгтэ харюусалга ехэтэйгээр хандадаг болоһыень гэршэлжэ үгэнэ.

Тиигэбэшье гүрэндэ хүдөө ажахын продуктнуудые тушааха, худалдаха талаар дутагдалнууд олон ушарна. Зарим аймагуудта мал ажалай продуктнуудые гүрэндэ худалдаха түсэб ажахынуудта хүргэхэдөө бодом жогүйгөөр хандажа, алдуу эндүү гаргадаг байха юм. Жэшээнь, Баргажанай аймагай хүтэлбэрилэгшэд гүрэндэ һү худалдаха түсэб ажахынуудтаа хүргэхэдөө, Баргажанай совхоздо үнеэн бүриһөө 1300 килограмм һү тушаахаар хараалһан байбал, хүршэ Уланай колхоздо 700 килограмм худалдахаар түсэблөө бшуу. Иимэ буруугаар түсэблэгдэһэн дээрэһээ Уланай колхоз һү гүрэндэ худалдаха түсэбөө бүри сентябрь һарада дүүргэжэрхёо, зүгөөр Баргажанай совхоз тэрэнээ дүүргээгүй, 1100 центнер һү түсэбһөө дутуу тушааһан байна.

Колхоз, совхозуудай зарим хүтэлбэрилэгшэд түсэбһөө үлүү продукци гүрэндэ худалдаха договор баталха дурагүй, бэе амар һууха хүсэдэг байха юм. Үнгэрэгшэ жэлдэ Уланай, Хилганын колхозууд бага түсэбтэй байгаашье һаа, түсэбһөө үлүү мяха худалдаха договор баталаагүй һалашоо. Хурамхаанай аймагай Гаарагын совхоз 6500 центнер һү һааха түсэб табиһан байбал, гүрэндөө миил 4100 центнерыень гэхэ гү, али 62 процентыень тушааха уялга абаһан байна.

Тэрэшэлэн Загарайн аймагай Онохойн совхоз овощ ехээр таридаг байбашье, 1973 ондо түсэбһөө үлүү овощ, илангаяа капуста худалдаха гэжэ хараалаашьегүй. Харин хожомоо ургасын гараһан хойно тэдэнэр капустаяа худалдажа ядашоо. Юуб гэхэдэ, тиимэ договор хээгүй байһан хадаа гүрэн тэрэниинь абаха аргагүй, бусад ажахынуудһаа хүсэлдүүлһэн байшоо ха юм.

Тиимэһээ колхоз, совхозууд иимэ байдалда орохогүйн тула хэды шэнээн продукци абаха, хэдыень гүрэндэ худалдаха байһанаа ээн ёһоор, нарин һайнаар тоолохо, тодорхойлхо ушартай болоно.

Нёдондо колхоз, совхозууд гүрэндөө урда жэлэйхиһээ 24 процент ехэ овощ худалдаһан байна. Зүгөөр овощ худалдаха гүрэнэй түсэб миил 73 процент дүүргэгдэнхэй. Энэ түсэбөө Кабанскын, Загарайн, Прибайкалиин, Улаан-Үдын аймагуудай ажахынууд бэелүүлээгүй һалаа. Илангаяа элдэб зүйлэй овощ худалдаха талаар түсэб дүүргэгдээгүй. Хэрбээ капуста худалдаха түсэб 102,8 процентдэ хүргэгдэһэн байбал, һонгино—25 процент, үгэрсэ—53,6 процент, эдеэнэй свёкло—31,6 процент, помидор 32,5 процент дүүргэгдэһэн байна.

Иимэ байдалые гансахан үер болоһоноор шалтагаалхын арагүй. Зүгөөр «Пригородный», Калининай нэрэмжэтэ, «Шергинский» совхозуудта огородынь үнэхөөр уһанда абтаһан, хосорһон байгаа. Тиин бусад ажахынуудаар шалгалта хээд үзэхэдэ, олохон ажахынууд энэ тэрэ овощ гүрэндэ худалдахаар договор баталһан аад, тэрэниие тарихаар түсэбтөө оруулаагүй байһаниинь элишэлэгдээ. Жэшээнь, Бэшүүрэй аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхоз 300 центнер морхооб гүрэндэ худалдахаар договор баталһан аад, тэрэниие тариха, ургуулха түсэб хараалаагүй байһан. Мүн иимэ ушар Мухар-Шэбэрэй аймагай «Авангард» совхоздо свёкло тушаалгаар тохёолдоһон юм.

Олохон аймагуудта овощ ургуулха хэрэгые өөдэ абадаггүй, тоодоггүй байна. Мүнөө хүрэтэр энэ шухала һалбарие томодхохо, тусхай шэглэлтэй бригадануудые байгуулха, сагүргэлжэ ажаллаха звенонуудые эмхидхэхэ, тэдэниие газар уһалха, буртаг ногоо усадхаха техникээр хангаха хэрэг шиидхэгдэнэгүй.

1974—1975 онуудта үнгэрэгшэ жэлэйхиһээ хоёр дахин ехэ гэхэ гү, али жэлдээ 25—30 мянган тонно овощ худалдагдажа абтахаар хараалагдана. Тиимэһээ эдэ хоёр жэлдэ овощ ехээр ургуулжа абаха хэмжээнүүд аймаг бүхэндэ тодорхойлогдохо жэшээтэй.

Гэхэтэй хамта ажахынууд гүрэндөө һайн шанартай, гүрэнэй стандартда, техническэ эрилтэдэ хүрэмөөр продукци худалдаха уялгатай. Манайшье республикада һайн шанартай продукци гүрэндөө худалдадаг ажахынууд олон. Захааминай аймагай ажахынуудай гүрэндэ худалдаһан малай 86 процентнь тарган гэһэн сэгнэлтэтэйгээр абтаа. Баргажанай, Бэшүүрэй болон Хурамхаанай аймагуудай гүрэндэ худалдаһан һүнэй 92—94 процентнь һайн, 1-дэхи; 2-дохи группын шанартай байгаа.

Тиигэбэшье олохон ажахынууд энэ талаар дутагдалтай, шанар муутай продукци тушаана. Жэшээнь, Хориин аймагай Анаагай совхозой үнгэрэгшэ жэлэй 9 һарада мяханай комбинадта тушааһан хонидой 58 процентнь, үхэрнүүдэйнь 50 процент туранхай, зоболго байшоо. Мүн бэлэдхэлэй пунктда оруулһан һүнэйнь 54 процент 3-дахи группын муу шанартай гэжэ сэгнэгдээ.

Үнгэрэгшэ жэлдэ бүхыдөө мяханай комбинадта ороһон хонидой 43 процентнь туранхай, зоболго байжа, тус бүриинь шэгнүүр дунда зэргээр 36 килограмм татаһан байна. Зүгөөр Хурамхаанай аймагай тушааһан хонидынь миил 31 килограмм татаһан байха юм. Илангаяа тушаагдаһан һүнэй шанарай бирагүй байһаниинь һэнаа зоболтой. Мүн хартаабха, овощ нарин һайнаар хуряажа, гэмтээнгүйгөөр тушааха хэрэгтэ балай анхарагданагүй.

Зарим колхоз, совхозуудта малаа, элдэб продукцияа һайса шэгнэнгүйгөөр, тусхай документгүйгөөр бэлэдхэлэй пункт ябуулдаг ушар мүнөө хүрэтэр үргэлжэлһөөр. Эдэ бүхы дутагдалнуудые саашадаа тэсэхын аргагүй.

Энэ талаар Кабанскын совхозһоо жэшээ абамаар. Тус совхоздо һайн шанартай продукци гүрэндэ тушааха талаар харюусалгатай хүнүүд томилогдонхой. Тэдэнэр гүрэндэ тушаагдаха малай хэр зэргэ таргалуулагдажа байһыень, бэлэдхэлэй пунктда хэр зүбөөр сэгнэгдэжэ абтаһыень шалгажа байдаг гуримтай.

Һүүлэй жэлнүүдтэ бэлэдхэлэй эмхи зургаануудшье ажалаа нилээд һайжаруулаа. Продукциин шанарые тодорхойлхо, зүбөөр сэгнэхэ абаһан продукциингаа түлөө саг соонь тоосохо хэрэг гуримшуулагдаа, нарижуулагдан һайжаруулагдаа.

Теэд энэ талаар хэхэ юумэн ехэ. Бэлэдхэлэй эмхи зургаанууд ажахынуудта продукци үйлэдбэрилхэ түсэб хэр дүүргэгдэнэб, тэрэниие гаргашалха гурим хэр сахигданаб, гүрэндэ худалдамаар продукци үлүү бии гү гэжэ саг үргэлжэ хиналжа байха үүргэтэй.

Зүгөөр энэ үүргэеэ бэлэдхэлэй олохон хүдэлмэрилэгшэд дүүргэнэгүй, ажахынуудта эмхидхэлэй хүдэлмэри хүсэдөөр ябуулнагүй гэжэ сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй. Буряадай хилээмэнэй продуктнуудай управлени 1973 ондо ороохо таряа, һайн сортын үрэһэ, үбһэ болон ногооной гурил бэлэдхэхэ түсэбөө дүүргээгүй. Буркоопсоюз ноохо, мёд, һамар, хээрын үрэ жэмэс худалдан абаха даабаряа бэелүүлээгүй. Эдеэ хоолой промышленностиин министерствын предприятинууд Бэшүүрэй, Загарайн, Кабанскын болон Түнхэнэй аймагуудта түсэбэй ёһоор овощ худалдан абажа шадаагүй. Республикын Худалдаа наймаанай министерство овощ худалдан абаха түсэбөө миил 59 процент, хартаабха—88 процентдэ хүргөө, тиин зарим аймагуудта эдэ ургамалнууд саг соогоо хуряагдаагүй байжа, хюрууда сохюулһан байна.

Мяханай болон һүнэй промышленностиин нэгэдэл мүнөө хүрэтэр адууһа мал, һү ажахы бүхэндэ байрадээрэнь тушаажа абаад, өөһэдынгөө автомашинаар зөөхэ гэһэн КПСС-эй обкомой болон республикын Министрнүүдэй Соведэй тогтоол дүүргэнэгүй.

Аймагуудай бэлэдхэлэй инспекцинүүдэй шалгалта хэжэ үзэхэдэ, олохон газарта малай шэгнүүр дараха, тамирыень доогуур сэгнэхэ, мүн продукциин түлөө саг соонь тоосохогүй ушар тохёолдоно. Тиигэжэ үнгэрэгшэ жэлэй 9 һарада эдэ шалтагаануудһаа боложо, ажахынуудта 85.127 түхэриг мүнгэн дутуу, 8.700 түхэриг үлүү түлэгдэһэн байна. Хурамхаанай, Хэжэнгын, Яруунын тоһоной заводууд ажахынуудта һүнэй түлөө мүнгэ доогуур түлэһэн, түсэбһөө гадуур оруулһан продукциин, һайн шанарай түлөө үгтэхэ нэмэлтэ түлөөһые буруугаар гаргана.

Никольскын спиртын завод колхоз, совхозуудай түсэбтэ тоологдохо 5.237 түхэригэй 95,6 тонно хартаабха тоодо оруулаагүй байшоо. Эдэ бүгэдэ заһагдаа һэн.

Горплодоовощторгын база саг сагта һэлгэгдэдэг худалдан абалгын сэн буруугаар хэрэглэжэ, ажахынуудта 668 түхэриг 16 мүнгэ дутуу түлэһэн, 1.700 түхэриг 26 мүнгэ үлүү үгэһэн байна. Иимэрхүү баримтанууд бэлэдхэлэй бусадшье эмхи зургаануудта дайралдана.

Шэнэ жэлдэ колхоз, совхозууд гүрэндэ хүдөө ажахын продуктнуудые худалдаха түсэбөө дүүргэхын хажуугаар түсэбһөө үлүү продукци оруулха хэмжээ абаха ушартай. Иимэ арга боломжонуудаа элирхэйлхэ хэрэгтэнь бэлэдхэлэй эмхи зургаанууд туһалха болоно.

Бүхы совет арадта хандаһан КПСС-эй ЦК-гай хандалга-бэшэгтэ бодото ажалаараа харюусахэ, шэнэ жэлэй түрүүшын үдэрһөө эршэтэйгээр ажаллаха, газар тарялангай, мал ажалай продуктнуудые абаха, бэлэдхэхэ табан жэлэй түсэб сүм бэелүүлхээр оролдохо гээшэ бүхы колхозниигуудай, совхозуудай хүдэлмэрилэгшэдэй, бэлэдхэлэй эмхи зургаануудай дайшалхы хэрэг мүн.

Н. МАЛЫГИН,
Хүдөө ажахын продуктнуудые бэлэдхэхэ, шанарыень хинаха гүрэнэй главна инспектор.

Ленин багшын һургаал мүнхэ

БАГШЫН НАНГИН ЗАХЯА

Агүүехэ хүнүүдэй олон нэрэ бүхэдэлхэйн түүхэдэ мэдээжэ. Арад зон эдэ хүнүүд тухай үеын үедэ хэлсэжэ байдаг. Ленинэй нэрэ ажалша зондо хэтэ мүнхэдөө эгээн үнэтэй нэрэ байхал.

Түүхын шэнэ ушар байдалда Марксын ба Энгельсэй һургаалые үргэлжэлүүлхэ, улам саашадань хүгжөөхэ, дэлхэйн революционно хүдэлөөнэй шэнэ дүй дүршэлөөр баяжуулха хуби заяан Лениндэ тудаа бэлэй.

Ленинэй нэрэ хүн түрэлтэнэй түүхэдэхи үндэһэн хубилалтатай, капитализмһаа социализмда оролготой таһаршагүй холбоотой юм. Үнгэрһэн зуун жэлэй эсэстэ Ленин залуухан хүбүүн ябахадаа, уласхоорондын революционно тэмсэлдэ ороһон байгаа. Тэрэ үеэр марксистнуудай дунда ревизионис үзэл дэлгэрһэн, алишье ороной хүдэлмэришэд дайшалхы политическэ партигүй байһан. Европын оронуудай социал-демократическа партинууд энэ талаар юушье хэжэ шадахагүй байһан юм.

Россидахи оршон байдал тухай дурдахадаа, Ленин иигэжэ хэлээ һэн: «Бидэндэ революционернүүдэй эмхи үгэгты — бидэ Россие үндэһөөрнь шэнэдхэхэбди». Тиимэ эмхи байгаагүй, тэрэниие байгуулха хэрэгтэй болоһон юм. Энэ зорилгые Ленин даажа абаа бэлэй. Тиин хүдэлмэришэн ангиин революционно марксис партиин, шэнэ түхэлэй партиин теоретическэ, политическэ, эмхидхэлэй үндэһэ һууринуудые найруулан зохёогоо һэн. Тэрэнэй хүтэлбэри доро ӧиишыхан бүлэг революционернүүд нэгэдэжэ, хүдэлмэришэн ангиин хэрэгтэ бүхы амиһаяа зорюулаа. Эдэ бүлэг революционернүүд Советскэ Союзай Коммунис партиин, Ленинэй партиин үндэһэ һууринь болоһон юм. Энэ партиин хүтэлбэреэр бүхэдэлхэйн түүхэдэхи шэнэ үе сагые нээһэн Октябриин революци илаа, социалис общество байгуулагдаа.

Коммунистнуудай партиие эмхидхэн байгуулха, хүмүүжүүлхэдээ, Ленин тэрээндэ пролетарска интернационализмын шэнжэ шанар нэбтэрүүлһэн юм. Ленинскэ гол ёһонуудай үндэһөөр дэлхэйн бүхы оронуудта шахуу хүдэлмэришэдэй революционно партинууд байгуулагдаад, мүнөө тэмсэл ябуулжа байдаг.

Ленинэй наһа бараһанһаа хойшо арадуудай, оронуудай ажабайдалда гүн гүнзэгы, хэм хэмжүүргүй ехэ хубилалтанууд болоо. Тэрэнэй һургаалай хүсэн түгэлдэр нүлөөн эдэ бүхы хубилалтанууд дотор эли тодоор харагдана.

Зам дээрэнь ушарһан олон тоото бэрхэшээлнүүдые Совет гүрэн дабажа гараад, мүнөө хүгжэлтэ түгэс ажахытай, һалбаран мандаһан соёл культуратай хүсэтэ социалис гүрэн болонхой. Советскэ Союзай хабаадалсалгагүйгөөр уласхоорондын нэгэшье шухала асуудал амжалтатайгаар шиидхэгдэжэ шадагдахагүй. Бүхы дэлхэй дээрэхи эб найрамдалай түшэг тулгуури бологшо, империализмда эсэргүү, сүлөөрэлгын тэмсэлэй гол хүсэн бологшо дэлхэйн социалис байгуулалта мүндэлэн мандаад хүгжэжэ, батажажа байна.

Империализмын колониальна гуримай һандаран бутарха тухай Ленинэй һургаал бэелжэ, тэрэ байгуулалтын орондо эрхэ сүлөөдэ дуратай, шэнэ гүрэнүүд бии болоно. Тэдэ өөһэдынгөө политическэ, экономическа бэеэ даанхай байдалай түлөө тэмсэнэ. Азида, Африкада, Латиин Америкэдэ национально сүлөөрэлгын хүдэлөөнэй дэлгэрхэ тухай Ленинэй хэлэһэн үгэнүүдэй тон зүб байһые түүхэ бүри мүһэн баталан харуулаа.

Ленин ерээдүйн байдал тухай бодомжолходоо, ажахын, соёл культурын хүгжэлтэ, эрдэм ба техникын шэнэ туйлалтанууд Совет социалис республикые бүри баян дэлгэр, бүри хүсэтэй болгохо, эб найрамдалай түлөө, арадуудай ажабайдалһаа дайн дажарые эсэслэн үгы хэхын түлөө тэмсэдэг болгохол байха гэжэ хэлэдэг бэлэй.

Совет орон мүнөө үнэхөөрөө тиимэ болонхой. Советскэ Союз социалис хани нэгэдэлтэ бусад оронуудтай хамта эб найрамдал хамгаалха, арадуудай аюулгүй байдал бэхижүүлхэ гэһэн гадаадын политика эдэбхитэйгээр баримталан бэелүүлнэ. Социализмын элитэ ехэ илалтануудай ашаар, дэлхэй дээрэхи хүсэнүүдэй шэнэ бүридэлэй ашаар, мүн социалис оронуудай хүсэлэл оролдолгын ашаар мүнөөнэй уласхоорондын харилсаануудтахи түгшүүрил эли бодо һулараа.

Ленинэй тодорхойлһон, Октябриин революциин илаһанай үглөөдэр соносхогдоһон, Советскэ Союзай эб найрамдалта гадаадын политика ехэ ашатай туһатай үрэ дүнгүүдые туйлаа. 1917 оной ноябриин 8-да Советүүдэй II съезд дээрэ баталан абтаһан, эб найрамдал тухай ленинскэ суута Декредһээ эхилээд, 1971 оной март — апрельдэ КПСС-эй XXIV съездын хараалһан амгалан байдалай программа хүрэтэр эб найрамдалай, арадуудай аюулгүй байдалай түлөө, социально-политическэ ондо ондоо байгуулалтатай гүрэнүүдэй эб эетэйгээр оршохо тушаа Ленинэй тодорхойлһон гол ёһонуудай илан мандахын түлөө Советскэ Союзай тэмсэһэн тэмсэлэй зам энэл даа. Ленинскэ политика бүмбэрсэг дэлхэйн бүхы арадуудай ашатуһада харюусан тааралдадаг юм.

Ленинэй нүгшэһөөр 50 жэлэй ой 1974 оной январиин 21-дэ гүйсэхэнь. Совет арад Ленинэй захяа заабаринуудые бэелүүлхын тула табин жэлэй туршада хэһэн хүдэлмэриингөө дүнгүүдые согсолно. Хүгжэлтэ түгэс социалис общество байгуулаад, коммунизм хэлбэришэгүйгөөр байгуулга — Ленингүйгөөр, тэрэнэй агууехэ һургаалай үндэһөөр, тэрэнэй эмхидхэн байгуулһан Коммунис партиин хүтэлбэри доро совет арадай туйлаһан эгээл гол шухала үрэ дүнгынь болоно.

Ленинизм — бата бэхи, үнэн зүб эб найрамдалай, демократиин, национальна бэеэ даанхай байдалай, социализмын түлөө тэмсэдэг бүхы дэлхэйн ажалшадай тэмсэлэйнь агууехэ түг мүн.

Василий СТЕПАНОВ.

ЛЕНИНЭЙ ХЭРЭГ МҮНХЭ

Союзуудай Байшангай Колонно зал соо научно-теоретическэ конференци нээгдэбэ

«В. И. Ленинэй һургаал ба хэрэг мүнхэ» гэһэн научно-теоретическэ конференци Союзуудай байшангай Колонно зал соо январиин 18-да нээгдээ. Марксизм-ленинизмын институдай, Ниитын эрдэмүүдэй академиин, КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи партийна дээдэ һургуулиин, СССР-эй Наукануудай академиин, зохёохы холбоонууд ба эмхинүүдэй үүсхэлээр конференци зарлагдаһан байгаа. Тус конференци В. И. Ленинэй наһа бараһаар 50 жэлэй ойдо зорюулагдана.

Нүхэд А. П. Кириленко, М. А. Суслов, Б. Н. Пономарев, Д. Ф. Устинов, В. И. Долгих, И. В. Капитонов, К. Ф. Катушев, КПСС-эй Центральна шалгалтын комиссиин түрүүлэгшэ Г. Ф. Сизов, СССР-эй Наукануудай академиин президент М. В. Келдыш, КПСС-эй ЦК-гай харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд, академигүүд, соёлой элитэ ажал ябулагшад, олониитын түлөөлэгшэд президиумдэ һуугаа.

Социалис оронуудһаа СССР-тэ байдаг дипломатическа түлөөлэлгын зургаануудай толгойлогшонор байлсаа.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь М. А. Суслов эхилэлгын үгэ хэлэжэ, конференциие нээгээ.

«В. И. Ленин ба уласхоорондын коммунис хүдэлөөн» гэһэн элидхэл КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, КПСС-эй ЦК-гай секретарь, академик Б. Н. Пономарев хэһэн байна.

«СССР-тэ хүгжэнги социалис общество байгуулга — ленинизмын үзэл сурталай илалта мүн» гэһэн элидхэл СССР-эй Наукануудай академиин вице-президент П. Н. Федосеев хэбэ.

«В. И. Ленин ба социалис соёл» гэһэн элидхэл СССР-эй Уран зохёолшодой холбооной правлениин нэгэдэхи секретарь Г. М. Марков хээ.

Научно-теоретическэ конференциин хүдэлмэри январиин 21-дэ гурбан секцидэ үргэлжэлүүлэгдэхэ юм.

Сормовой хүдэлмэришэн Леонид Иванович Алямовский — Ленинскэ уряагай 240 мянган коммунистнуудай нэгэниинь юм. Энэ хүн Коммунис партида 50 жэлэй саада тээ, Владимир Ильич Ленинэй наһа барамсаар ороһон байна. Тэрээнтэй хамта Сормовой заводой 1.650 хүдэлмэришэн партида ороо һэн.

ВОЖДИИН НЮУСА НЭРЭНҮҮД

[Ле]нин — Владимир Ильичэй [ол]он тоото нюуса нэрэнүүдэй [эг]ээл гол нэрэнь, хоёрдохи [о]богынь болоно. Энэ обогоороо [дэ]лхэйн түүхэдэ оронхой. Хү[ниинь] дүүрэнээр бэшэгдээгүй а[вто]биографи соогоо 1917 оной [...]й һарада өөрөө иигэжэ гэр[ээ]лһэн байдаг: «Нэмайе Вла[ди]мир Ильич Ульянов гээд [нэр]лэдэг» (Зохёолнууд гүй[цэд] суглуулбари, 32-дохи том, [...]-дохи хуудаһан).

[Н]юуса нэрэнүүдэй шухала [хэр]эгтэй байһые Владимир [Ил]ьич үшөө революционно [аж]ал ябуулгынгаа түрүүшын [үе]дэ мэдэрдэг һэн. Москвагай [жа]ндарманuудай толгойлогшо [Зу]батов энэ зуун жэлэй эхин[дэ] нэрэ ноёд һайдтаа иигэжэ [м]эдээсэһэн гэхэ: «Мүнөө ре[во]люциин үедэ Ульяновһаа [өө]ро хүн үгы», «тэрэнэй революционно бэеһээ толгойень [та]ibaжа хаяхые» тэрэ дурад[аа] һэн.

Россида, мүн хилын саана [ба]йхадаа, Владимир Ильич [х]аанта засагай, Германиин, [Ав]стриин болон бусадай поли[ци]ин нюуса тагнуулшадһаа [өө]рынгөө бодото нэрые нюуха [ёһ]отай болодог байһан юм. [Н]юуса нэрэнүүдые хэрэглэжэ, [по]литическэ эмхидхэлэй, теоретическэ, литературна хүдэлмэри ябуулдаг байгаа. 1917 он болотор Ульянов гэ[һэ]н обогто ороходоо, нюуса нэрэнүүдээрээ бүгэдэндэ мэдээжэ байһан гэхэ.

Владимир Ильичэй революционно ажал ябуулгадаа хэрэглэһэн 150 гаран нюуса нэрэ мүнөө үедэ мэдээжэ болонхой. Тэдэнэй дунда партийна нэрэнүүд, литературна нюуса нэрэнүүд, документнүүд дээрэ бэшэгдэһэн худал нэрэнүүд оролсоно. Партийна нэрэнүүдэй дунда «Старик» гэжэ нэрэнь бултанда эгээл мэдээжэ байһан юм. Тиигэжэ 23 наһатай залуу революционерые партиин хэрэгээр хани нүхэдынь нэрлэдэг бэлэй. Үнгэрһэн зуун жэлэй 90-ээд онуудта энэ нэрээрнь Ленинэй толгойлдог байһан бүхы бүлэг революционернүүдые нэрлэдэг байгаа.

Олон тоото нюуса нэрэнүүдээ Ленин нэгэ-хоёр дахин, заримынь оло дахин хэрэглэһэн байдаг. Түрүүшын литературна нюуса нэрэнь «К. Тулин» байһан.

«Ильин» гэһэн нюуса нэрэнь эгээл дэлгэрэнги байгаа. Энэ нюуса нэрээрээ «Россида капитализмын хүгжэлтэ» гэжэ мэдээжэ хүдэлмэри дороо гараа табиһан юм.

«Ленин гэжэ нюуса нэрэ тухайнь хэлэхэ болоо һаа, иимэ байна. Энэ нэрэнь «Заря» гэжэ журналда 1901 оной декабрь һарада анха түрүүн бэшэгдээ һэн. Тиихэдэ энэ журналда «Аграрна асуудал ба «Марксын шүүмжэлэгшэд» гэжэ статьягайнь эхин толилогдоһон байгаа. 1902 ондо «Юу хэхэб?» гэжэ номойнь хэблэгдэхэдэ, энэ нюуса нэрэ гол нэрэнь болоо бэлэй.

Энэ нюуса нэрэдэ яахадаа илангаяа дурладаг байгааб гэһэн асуудалда харюусахань бэрхэтэй. Энээн тушаа нэгэл баримта бии. 1924 оной хабар партиин Московско комитедэй «Комячейка» гэжэ газетын хүдэлмэрилэгшэд Н. К. Крупскаяда хандажа, энэ нюуса нэрын анха түрүүн хайшан гээд бии болоһыень хөөрэжэ үгэхые гуйгаа һэн. Тэрэл оной майн 16-най газетын арбадахи номерто Надежда Константиновнагай харюу тунхаглагдаһан юм. «...Владимир Ильич яахадаа «Ленин» гэһэн нюуса нэрэ абаһыень би мэдэнэгүйб, энээн тухай тэрээнһээ нэгэтэшье асуугаагүй һэм... Энэ нюуса нэрэ юрэл шэлэгдэһэн байгаа ха... Владимир Ильич нюуса нэрэдэ онсо удха шанар олгодог һэн гэжэ хэлэхэгүй байнаб».

Октябриин революциин урда тээ Владимир Ильич зохёолнууд дороо «Н. Ленин» гээд гараа табидаг байгаа. Хилын саана энээниие «Николай Ленин» гээд тайлбарилдаг байһан юм.

Михаил МИХАЙЛОВ.
(АПН).

В. И. Ленин.

Уран зурааша П. В. ВАСИЛЬЕВАЙ зураг.

ҮНИНЭЙ КОММУНИСТ

...Промышленна Сормовой үйлсөөр Леонид Ивановичтай хамта ябанабди. Горькиин «Эхэ» гэжэ романаар бүхы дэлхэйдэ мэдээжэ болоһон үйлсэнүүдээр ябанабди. Ленинэй нүгшэһөөр табидахи үбэл үнгэржэ байна. Коминтернын гоё һайхан проспектээр саһан бордоһолно. Горькиин романай геройнуудай түрэһэн, ажаһууһан, үхэһэн набтархан модон гэрнүүд үгы болонхой. Ядуу түлюур, үлэн хооһон хүдэлмэришэдэй байдаг тосхоншье үгы болонхой. Волгын эрье дээрэхи Горький хотын болбосон түхэлтэй индустриальна район бии. Бидэнэй урдаһаа Алямовскиин үетэнэй хүбүүд болон ашанар алхалалдан ябана. Тэдэниие хараад, Леонид Иванович иигэжэ дурдаба:

— Хүн бүхэн өөрынгөө хэхэ ажал залууһаа тодорхойлхо ёһотой гэжэ ехээр хэлсэдэг. Энэнь зүб. Оюун бэлигтэй конструктор болохо хүбүүн дунда зэргэхэн багша болодог. Энэнь халагламаар. Иимэрхүү хөөрэлдөөнэй болоходо, мүнөөнэй комсомолшууд намһаа иигэжэ асуудаг: «Та хайшан гээ һэмта? Слесарээр ба колхозой түрүүлэгшээр хүдэлөөт, солдадай ба түмэр замшанай алба хээт, самолёдууд ба корабльнуудые бүтээдэг байгаат — ажал бүхэнөө үнэн һэшхэлһээ хэдэг һэитэ. Тиихэлээрээ иимэ ажалда дуратай байһан гүт?» — юрын асуудал бэшэ.

Анханһаа хүдэлмэришэн ябаһан намда хүдөө ажахыда дурлаһан дуран хаанаһаа байба гээшэб? Байгаагүй даа. Тиигэбэшье 1930 оной январьда маргалтагүйгөөр Белорусси ошоо бэлэйб. колхоз байгуулхадань тарлашадта туһалһан хүм.

Партиин гэшүүн болоһоноймһүүлээр минии ажабайдалда газаа талаһаа ямаршье хубилалта болоогүй. Слесарээрээ хүдэлдэг байгааб, мэргэжэлээ дээшэлүүлхэ курсада һурааб, заводой дэргэдэхи техникумдэ һурахаяа орооб... Тиихэл хэрэгтэй байһан юм. Оромнай индустрижүүлхээр бэлдэжэ байгаа.

Би техникум дүүргээгүй һэм. 1930 оной январьда намайе партиин Сормовско райкомой секретарьта дуудаба гээшэ. Тэрэнэй кабинет соо Нижегородской крайкомой секретарь Андрей Александрович Ждановые харабаб.

Намайе Леонид Алямовский гээд тэрээндэ зохидоор дурадхаба. Слесарь. Ленинскэ уряалай партиин гэшүүн. Хэр угһаа пролетарий. Сормовой заводто 15 жэл соо хүдэлнэ. Кузнечно цехэй партячейкын секретаряар һунгагдаһан. Трактор мэдэдэг. Хорин таба мянга танай тоодо Белорусси эльгээхые дурадхабабди.

Үглөөдэрынь Белорусси ошоо бэлэйб. Михаил Шолоховой «Шэнэ газар хахалагдаа» гэжэ роман уншаһан хүн минии тэндэ юу хэһые тухайлха байха. Тэрэ сагай бишыхан, 15 айлһаа бүридэһэн колхоз «Советская Белоруссия» гэжэ нэрэтэй һэн. Нютагай таряашан Черненко түрүүлэгшэ болоо, би тэрэнэй орлогшонь байгааб. Углуугай саанаһаа түрүүлэгшые нюдарган баяшуулай алаһанай һүүлээр би колхозые толгойлоо һэм. Энэ багта анха түрүүшын трактористнуудай курса эмхидхээд, арбан табан белорус хүбүүдые механизаторай мэргэжэлдэ һургааб. Хоёр жэл соо колхоз бэхижээ һэн. Тиигээд би һөөргөө Сормовоо ошохые гуйһан байгааб. Тэрэ үедэ гэр бүлэтэй боложо, түрүүшын Евгений гэжэ хүбүүмнай түрөө һэн (тэрэ багшанарай институт дүүргээд, мүнөө Сибирьтэ һургуулиин директорээр хүдэлнэ).

«Самолёдуудые бүтээхэ хэрэгтэй» — эдэ үгэнүүдээр Сормоводо намайе угтаа бэлэй. Авиационно завод барихада эмхидхэгшэд хэрэгтэй болоод, намайе тэрээн руу эльгээһэн байгаа.

1941 ондо Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай эхилхэдэ, мэргэжэлээ баһал һэлгэхэ баатай болоо һэм. Фронт ошохоёо хэдышье эрмэлзээ һаам, намайе түмэр зам дээрэ хүдэлхыем эльгээгээ. Тиигэбэшье 1943 ондо солдат боложол һалаа һэм.

Дайнай һүүлээр намайе бага зэргэ «аграрна дүй дүршэлтэй» гэжэ һанамжалаад, дахин хүдөө ябуулһан юм. Смоленскэ областиин нэгэ колхозой түрүүлэгшэ болоо бэлэйб. Шатажа үгы болошоһон тосхонуудые һэргээн бодхоохо, үлэсхэлэн орондоо ороохо таряа ехээр ургуулха хэрэгтэй һэн.

1958 ондо дахин Сормоводоо ерээ һэм. Тэрэ үедэ гурбан үхибүүтэй — нэгэ хүбүүтэй, хоёр басагатай байгааб. «Красное Сормово» заводой дирекцидэ, мүн парткомдо намайе хани халуунаар угтаа һэн. Судныи корпусой цехтэ мастераар томилһон юм. Тэндээ мүнөөшье ажалланаб...

Леонид Иванович Алямовскиин ажабайдал Ленинскэ уряалай коммунистнуудай ажабайдалда адли юм. Эхэ орондоо туһатай ажал хододоо хэдэг байгаа. Энэнь гол шухала зүйл болоно.

Леонид Иванович һаядаа далатай болохонь. Партида ороһоорнь табин жэл болобо. Тэрэнэй урагшаа һанаатай, һайнаар ажалладаг шэнжэ шанар олохон залуушуулда үльгэр жэшээ болодог.

Григорий ЗАХАРОВ,
Яков УШАРЕНКО,
АПН-эй корреспондентнүүд.

ИЛЬИЧЭЙ ХҮДЭЛДЭГ ОНОЛ АРГА

В. И. Ленин шэнэ түхэлэй ажал ябуулагшын али бүхы шэнжэ шанартай. Теоретик хүнэй сэсэн ухаатай, политик хүнэй бодото дүй дүршэлтэй байһан һэн. Арад зонтой таһаршагүй холбоо барисаан Ленинэй хүдэлдэг оной аргын тодорхойлхы шэнжэнь болодог. «ОЛОНИИТЫН ДУНДА ажаһууха. ҺАНАЛ БОДОЛЫЕНЬ мэдэхэ. БҮХЫ ЮУМЭ мэдэхэ. Олониитые ойлгожо шадаха. Тэдээндэ хандажа шадаха. Тэдэнэй БУЛТАНАЙНЬ этигэл найдабарида хүртэхэ. Хүтэлбэрилэгшэдынь хүтэлдэг олониитэһээ, манлайнь ажалша бүхы армиһаа таһаран холодохо ёһогүй» (зохёолнуудай гүйсэд суглуулбари, 44-дэхи том, 497-дохи нюур).

Ленин Совет правительствын толгойлогшо байхадаа, ажалшадай бэшэгүүдтэ эгээл анхаралтайгаар хандаха, Совнаркомдо ерэгшэдэй һонирхоһон асуудалнуудта тодо һонор, шухала тайлбари абадаг байха эрилтэ гүрэнэй аппарадай бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй үмэнэ табидаг байгаа. Ленинэй хүдэлмэрилдэг кабинет олонхи ушарта хүнүүдые угтан уулзаха таһалга болодог һэн. Тиигэжэ зон ба парти бэе бэеэ улам баяжуулан хүгжөөдэг байгаа.

Ленин хадаа хамтааран хүтэлбэрилгын гол ёһые нарин нягтаар баримталдаг һэн. Тэрэниие хазагайруулха ябадалтай, эрид шууд, эдэбхитэйгээр тэмсэдэг байһан. Ямаршье ажал хэрэгтэ научна ёһоор хандаха, үйлэ хэрэгүүдые, ушар баримтануудые бүхы талаһаань шэнжэлһэн хойноо шиидхэбэри гаргаха гээшэ Ленинэй хүдэлдэг онол аргын шухала талань болоно.

Михаил ВАССЕР,
түүхын эрдэмэй кандидат, КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи марксизм-ленинизмын институдай ахалагша научна хүдэлмэрилэгшэ.

В. И. Ленин һайндэрэй жагсаалай һүүлээр Улаан талмай дээрэһээ ябахаяа байна. Москва. 1919 оной майн 1.

В. И. Ленинэй документ.

„ЛЕНИН БА ЗАКАВКАЗИ“

ЕРЕВАН. (ТАСС). «Айастан» хэблэл «Ленин ба Закавказиь» гэжэ нэрэтэй хоёр том ном барлан гаргаба. Авторынь — Армениин ССР-эй Наукануудай академиин академик Г. Гарибджанян. 1893—1924 онуудай үеын архивай олон тоото документнүүдые хэрэглэн, Азербайджанай, Грузиин, Армениин арадуудай революционно хүдэлөөндэ В. И. Ленинэй дүүргэһэн үүргые харуулаа. Закавказида Совет засагай тогтоһоной һүүлээр энэ хизаарай арадай ажахы, соёл культурые хүгжөөхэ хэрэгтэ В. И. Ленинэй ехэ анхарал хандуулдаг байһые олон тоото документнүүд бэшэгүүд гэршэлнэ.

БУРЯАДАЙ УРАН ЗОХЁОЛШОДОЙ ХАРЮУ

ПАРТИДА, совет арадта КПСС-эй Центральна Комитедэй хандаһан Хандалгые манай республикын ажалшад бүгэдөөрэн дэмжэн һайшаагаа бэлэй. Хандалгын халуун дулаан, гүн гүнзэгы удха шанартай үгэнүүдые Буряад оронойнмнай предприяти, фабрика, заводуудай хүдэлмэришэд, хүдөө аймагуудаймнай ажалшад тон ехэ урма баяртайгаар угтаба ха юм.

Энэ Хандалгаар урмашаһан манай ажалшад партиингаа Центральна Комитедэй халуун анхаралда харюу болгожо, юһэдэхи табан жэлэй тодорхойлхы жэл 1974 оной түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө социалис мүрысөө үргэн дэлисэтэйгээр эмхидхэжэ, угтамжын түсэбүүдые абажа байна.

Һаяхан Буряадай уран зохёолшодой холбоондо нээмэл партийна суглаан болобо. Уран зохёолшод тэндэ олоороо сугларжа, «Партида, совет арадта КПСС-эй Центральна Комитедэй хандаһан Хандалга ба республикын уран зохёолшодой зорилгонууд» гэһэн асуудал зүбшэн хэлсэбэ. «...Совет хүнүүдэй ажабайдал баяжуулдаг оюун бодолой зохёол бүтээлнүүдые бии болгохо гээд этигэжэ байдагаа КПСС-эй Центральна Комитет элирхэйлэн мэдүүлнэ» — гээд Хандалга соо уран зохёолшод тухай хэлэгдээ.

Республикын уран зохёолшодой ямар зохёолнуудые бэшэжэ, мүнөө юу хэжэ, бүтээжэ байһые, ерээдүйн түсэбүүд тухай партиина эмхиин секретарь Г. Г. Чимитов тобшохон элидхэл хэбэ.

Һүүлэй гурбан жэл соо Буряадай уран зохёолшод нилээд олон зохёолнуудые бэшэжэ, хүн зониие коммунис үзэл сурталаар хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ хубитаяа оруулһан байна. Һүүлэй үедэ гараһан номуудые тоолохо болоо һаа иимэ: Ц. Жимбиевэй «Гал могой жэл», Ким Балковай «Үүрэй сайхада», Виктор Сергеевэй «Үүлэнэй саана һара», Исай Калашниковай «Шэнэ сагай шэнжэ» гэһэн романууд. Цэдэн Галсанов, Чимит Цыдендамбаев, Цырен-Дулма Дондокова, Дамба Жалсараев, Николай Дамдинов болон бусадай шүлэгүүдэй номууд Буряадай номой хэблэлээр гараһан байна. Тиихэдэ Н. Дамдиновай, Д. Эрдынеевэй, Д. Батожабайн, Б. Санжинай, М. Самбуевай номууд Москвада хэблэгдэн гараа һэн.

Мүнөө үедэ уран зохёолшоднай нилээд олон зохёолнуудые бэшэжэ дүүргэбэ. Жэшээлхэдэ, Исай Калашников, Барадий Мунгонов, Цэрэн Галанов, Доржи Эрдынеев гэгшэд шэнэ романуудые бэшэжэ дүүргээд байна.

1973 он хадаа Буряадай АССР-эй 50 жэлэй ойн баярай жэл байба. Республикымнай искусство, литературын үдэрнүүд Москва, Свердловск хотонуудта үнгэргэгдэжэ, удхаараа социалис, түхэл маягаараа национальна соёл культуратаймнай ниислэл хотын, Ураалай хүн зон танилсаба ха юм.

Мүнөө уран зохёолшоднай шэнэ шэнэ зохёолнуудые бэшэжэ, табан жэлэй түсэбые ажалшадай амжалтатайгаар дүүргэлгэдэ хүн зониие зоригжуулха зэргэтэй болоно бшуу.

Республикын предприятинууд, ажахынууд, түрүү хүнүүд тухай очеркнуудай ном уран зохёолшод бэшэжэ, хэблэлээр гаргуулха тухай суглаанда хабаадагшад дэлгэрэнгыгээр хөөрэлдэбэ.

Уран зохёолшод С. Б. Метелица, Д. Д. Хилтухин, В. Е. Штеренберг, Ц-Д. Ж. Дамдинжапов, Ц. А. Жимбиев, М. Ж. Самбуев, Ц-Д. Дондокова, А. А. Бальбуров, Ч-Р. Н. Намжилов гэгшэд үгэ хэлэжэ, КПСС-эй Центральна Комитедэй Хандалгада харюу болгон, социалис мүрысөөнэй дэлисэ, баатар түрүү хүнүүд тухай шэнэ зохёолнуудые олоор бэшэхыень нүхэдөө уряалба. Энэ Хандалгые һайшаан дэмжэжэ байһанаа нэгэн дуугаар мэдүүлбэ.

ШЭНЭ ГЭШҮҮД АБТАБА

ЭНЭ НЭЭМЭЛ партийна суглаанай һүүлээр уран зохёолшодой хамтын суглаан боложо, СССР-эй уран зохёолшодой холбоондо шэнэ гэшүүд абтаба. Эдэмнай хэд бэ гэхэдэ, Виктор Сергеев, Лопсон Тапхаев, Сергей Цырендоржиев гэгшэд болоно.

Виктор Сергеевэй бэшэһэн хоёр романиие уншагшад һайн мэдэнэ ёһотой. Тэрэнэй хоёрдохи томо зохёол — «Үүлэнэй саана һара» гэжэ романиинь 1973 ондо Буряадай номой хэблэлээр гараа һэн. Виктор Сергеев буряад уран зохёолшодой олон номуудые ород хэлэн дээрэ оршуулһан юм. Жэшээлхэдэ, уран зохёолшо Барадий Мунгоновой «Харьялан урдаа Хёлгомнай» гэжэ романиие тэрэ оршуулаа бэлэй. Тэрэ ном Москвада хэблэгдэн гараа һэн. Мүнөө нүхэр Сергеев шэнэ роман бэшэжэ дүүргээд байна.

Поэт Лопсон Тапхаевай шүлэгүүдэй номууд уншагшадай дунда мэдээжэ болонхой. Тэрэнэй бэшэһэн «Мундаргын сэсэгүүд», «Зангилаа» гэжэ номуудыень мүнөө номой магазинуудта олохонь бэрхэтэй болонхой. Нүхэр Тапхаев аймагай газетын редакцида хүдэлхэ зуураа, Түнхэнэй аймагай уран зохёолой нэгэдэлые хүтэлбэрилнэ.

Уран зохёолшо, журналист Сергей Цырендоржиевай рассказ, повестьнуудые уншагшад баяртайгаар угтан абаа һэн. Жэшээлхэдэ, тэрэнэй бэшэһэн «Хүлгөөтэ һүни» гэжэ повесть буряад, ород хэлэнүүд дээрэ ном болгогдожо гаргагданхай. Мүнөө үедэ нүхэр Цырендоржиев «Хаанабши, минии үүрэй солбон?» гэжэ повесть бэшэжэ түгэсхөөд байна.

Суглаанда хабаадагшад эдэ гурбан нүхэдые СССР-эй уран зохёолшодой холбооной гэшүүд болгон, нэгэн дуугаар абаба.

Г. ДАШАБЫЛОВ.

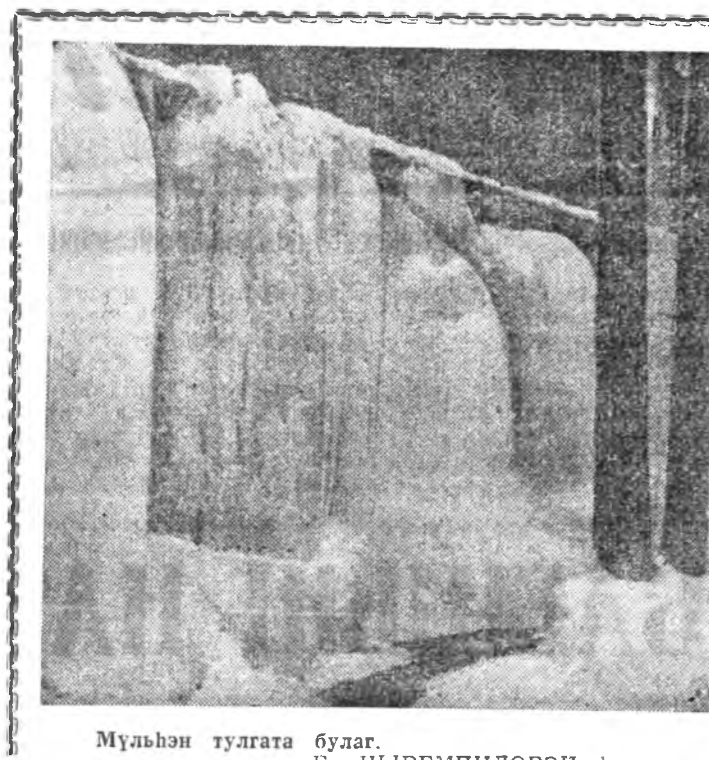

Мүлһэн тулгата булаг.

Б. ЦЫРЕМПИЛОВЭЙ фотоэтюд.

Үнгэрһэн декабрь болон байгша оной январиин гурюушын арбаад хоногто республика доторнай аргагүй дулаан уларилтай үдэрнүүд болоо. Ушарынь хэлэхэдэ, манай республика руу Атлантикын далай тээһээ дулаан агаар хүрэжэ ерэһэн байгаа бшуу. Тингэһээрнь байтар Үбэлнай өөрынхөө абажа, газаамнай тас-няс гэһэн хүйтэн гэнтэ хүрэжэ ерээ. Хүйтэн үдэрнүүд үзэгдэхэдэ, Яхадта 60, бусад нютагуудта 40—45 градус хүйтэн болоһон байна. Манай республика дотор һүниндөө 43 градус хүйтэн Баунтын, Хурамхаанай аймагуудта үзэгдөө. Мүн республикын урда — Хяагтын, Сэлэнгын, Зэдын, Улаан-Үдын аймагуудта һүниндөө 35—39 градус хүрэтэр хүйтэрөөд абаба. Хэдэн хоногой туршада үзэгдэһэн хүйтэн ольһон саашадаа буурад гэжэ хэзээр хүлеэгдэнэ. Тинбэшье һүниндөө 30—35 градус хүйтэн болохо зэргэтэй.

Н. АФОНИНА,
Улаан-Үдын гидрометобсерваториин директор.

ХИЛЫН СААНАҺАА

ХАНОЙ

ХАНОЙДО БОЛОҺОН ПРЕСС-КОНФЕРЕНЦИ

ТАСС

Вьетнамдахи дайн болюулха ба амгалан байдал һэргээхэ тухай хэлсээндэ гар табигдаһаар түрүүшын жэлэй ойдо зорюулжа, Вьетнамай Демократическа Республикын Гадаадын хэрэгүүдэй министерствын түлөөлэгшэ эндэ пресс-конференци үнгэргэбэ.

Париждахи хэлсээ бэелүүлгэ тухай хэлэхэдээ, США эзэрхэг түримхэй ябуулга Вьетнамда хэжэ байһанаа болюулалга, Урда Вьетнамһаа хариин оронуудай сэрэгүүдые гаргалга эгээн гол шухала баримта болоно гэжэ ДРВ-гэй МИД-эй түлөөлэгшэ тэмдэглээ. Гэхэтэй хамта, хэлсээнэй олохон гол шухала асуудалнууд бэелүүлэгдээгүй байһаар. Урда Вьетнамда хархис хүсэнүүдэй харата муухай ябуулганууд үргэлжэлүүлэгдэһээр. Даб дээрэ абтаһан баримтануудай ёһоор, 1973 оной январиин 28-һаа декабриин тэн болотор Урда Вьетнамай Республикын Революционно саг зуурын правительствын мэдэлдэ байһан районуудые булимтаран эзэмдэхын тула сайгон захиргаан 34 мянга гаран харата ябуулга хэһэн байна.

Холбоото Штадууд сэрэгэй техникэ, зэбсэг хэрэгсэлнүүдые Урда Вьетнамда хуули бусаар эльгээнэ гэжэ ДРВ-гэй МИД-эй түлөөлэгшэ тэмдэглээ. «Граждан советнигүүд» боложо, 24 мянга гаран сэрэгэй алба хаагша эндэ байһаар. Хойто Вьетнамай дотоодын уһан замда табиһан минэнүүдээ Холбоото Штадууд зайсуулан абаадүй. Жэлэй турша соо американ тагнуулай самолёдууд ДРВ-гэй агаарай дайда руу 39 удаа нэбтэрэн ороо.

Париждахи хэлсээн вьетнам арадай үндэһэн эрилтэнүүдтэ, аша туһада бүримүүһэн харюусана гээд ДРВ-гэй МИД-эй түлөөлэгшэ мэдүүлээ. Эгээл иимэһээ ДРВ-гэй ба РЮВ-эй, ВРП-гэй правительствануүд Вьетнамай асуудалаар Париждахи хэлсээ наринаар сахижа, энээниие бэелүүлхэ эрилтэ США-гай ба сайгон захиргаанай үмэнэ табина.

УЛААН-БААТАР

Социалис оронуудтай МНР-эй соёлой харилсаан

ТАСС

Он жэлнүүдэй үнгэрхэ тума Арадай Монгол социалис оронуудтай соёлой харилсаагаа улам үргэдхэжэ байна.

Соёлой ба искусствын һалбарида аха дүү оронуудай харилсаа холбоон хоёр гүрэнэй соёлой хани харилсаае улам үргэдхэнэ.

Нёдондо жэл уран һайханай хүтэлбэрилэгшэ И. Моисеев түрүүтэй СССР-эй арадуудай хатарай гүрэнэй академическэ суута ансамбль, ССР Союзай гүрэнэй Ленинэй ордента академическэ Ехэ театрай бүлэг дуушад, хатаршад, Новосибирскын циркын артистнууд, Кубын радио ба телевидениин артистнууд, Прагын камерна оркестр Монгол орондо айлшаар ерэжэ, бэлиг шадабаряа харуулаа һэн. Циркын «Хани барисаан» гэжэ заншалта наадан наймадахи жэлээ харуулагдажа байна. Социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай циркын уран бэлигтэн энээндэ хабаададаг юм.

1974 ондо МНР-эй ба бусад социалис оронуудай хоорондохи соёлой харилсаа холбоон улам үргэдхэгдэхэ байна.

СОФИ

ЧИЛИИН АРАДТАЙ ҺАНАЛАА НЭГЭДЭЛГЭ

ТАСС

Фашис диктатурада эсэргүүгээр Чилиин арадай хэһэн үнэн зүб тэмсэлтэй һанал нэгэтэй байһан тухайдаа Болгариин Профсоюзуудай Центральна Совет мэдүүлбэ. Хүдэлмэришэн ангиин аша туһые шууд сэхээр хамгаалдаг Чилиин ажалшадай нэгэдэмэл профцентртэ зүрюу харша ябуулгануудые сэрэгэй хунтын хэжэ байһые Центральна Совет буруушаана гээд эндэ тунхаглагдаһан мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ. Чилиин профсоюзай хүтэлбэрилэгшэдые, эдэбхитэдые, бүхы патриодуудые, демокрадуудые хашажа харшалжа, хардалга мүрдэлгэнүүдые хэжэ байһыень эрид буруушаана.

ХЕЛЬСИНКИ. (ТАСС). Чилиин сэрэгэй хунтын хардалга мүрдэлгэнүүдые Финляндиин коммунистнууд, оронойн түрүү үзэлтэй олонниитэ эрид буруушаан, Чилиин Коммунис партиин Генеральна секретарь Луис Корваланиие, мүн шорон түрмэнүүдтэ, концентрационно лагерьнуудта тамалагдан хаагдажа байһан бусад патриодуудые сүлөөлхэ эрилтэ табина гээд Финляндиин Коммунис партиин ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн Урхо Йокинен мэдүүлбэ.

«Финляндида эб найрамдалай тала баригшад» гэһэн эмхиин үүсхэлээр «Финлянди-Чили» гэжэ бүлгэм байгуулагдажа, мүнөө 20 мянган хүн тэрэнэй бүридэлдэ ороно. Чилиин арадай тэмсэлтэй һаналаа нэгэдэлгын недели үнгэргэгдэжэ, Финляндиин элдэб районуудта хэмжээ ябуулганууд үнгэргэгдэһэн байна гээд У. Йокинен ТАСС-ай корреспондентдэ мэдүүлээ. Луис Корваланиие, Чилиин бусад патриодуудые дары сүлөөлхэ эрилтэ Финляндиин олонниитэ табина.

Чилиин арад зоной тэмсэлтэй һаналаа нэгэдэлгын ябуулга үргэдхэхыень Финляндиин Компарти ороной бүхы ажалшадые уряалба.

БАНГКОК

Таиландын министрэй мэдүүлгэ

ТАСС

Таиландын гадаадын хэрэгүүдэй министр Ч. Исрангкур пресс-конференци дээрэ мэдүүлгэ хэхэдээ, Таиландын, Советскэ Союзай харилсаа һайжаруулха үргэн ехэ арга боломжонууд бии болоод байна гэжэ тэмдэглээ. Эдэ харилсаа холбоон этигэл найдабарида, хани барисаанда түшэглэн, хоёр ороной арадуудай аша туһада харюусана гээд найдажа байһанаа мэдүүлээ.

Таиландын, Холбоото Штадуудай хоорондохи харилсаан тухай хэлэхэдээ, уласхоорондын байдалай хубилжа байһые хараада абан, эдэ бүгэдые дахин хаража үзэхэ хэрэгтэй гэжэ министр тэмдэглэбэ. Һүүлэй 10 жэлэй турша соо Таиландын, США-гай харилсаан сэрэгэй холбоо барисаанда үндэһэлһэн байна гэжэ тэрэ хэлээ.

КАИР

Соёлой холбоон үргэдхэгдэнэ

ТАСС

Каирай классическа баледэй дээдэ институт совет мэргэжэлтэдэй туһаламжатайгаар байгуулагдаһан юм. Институдай байгуулагдаһаар 15 жэлэй ойдо зорюулагдажа, балетнэ искусствын фестивалиин нээгдэһэнтэй дашарамдуулан, январиин 18-да эндэ пресс-конференци болоо.

АРЕ-гэй Соёлой министр Юсеф Эс-Сибаи пресс-конференци дээрэ үгэ хэлэхэдээ Египедэй ба Советскэ Союзай хоорондохи соёлой бата бэхи холбоое онсолон тэмдэглээ. Каирай классическа баледэй дээдэ институт ба Национальна балетнэ труппые байгуулгада Советскэ Союзай үзүүлһэн туһаламжада үндэр сэгнэлтэ үгөө. «Бидэнэр Советскэ Союзтай соёлой бата бэхи үргэн холбоотойбди. Энэ холбоон бэе бэеэ улам һайнаар мэдэлгэдэнь, хани барисаа болон харилсаа холбоогоо үргэдхэлгэдэнь манай арадуудта туһална» гээд Ю. Эс-Сибаи хэлээ.

Балетнэ искусствын фестивальда ошоһон совет искусствын ажал ябуулагшадай делегациие толгойлогшо — СССР-эй Соёлой министр Е. А. Фурцева Советскэ Союзай болон Египедэй арадуудай хоорондохи хоёр ороной соёлой ба искусствын ажал ябуулагшадай үрэ ехэтэй харилсаа холбоое тэмдэглээд, энэ харилсаа холбоое саашадань үргэдхэхэ түсэбүүд тухай хөөрөө.

КАИР

Хэлсээндэ гар табигдаба

ТАСС

Египет ба израиль сэрэгүүдые бэе бэеһээнь холодхохо тухай Египедэй Арабуудай Республикын ба Израилиин правительствануудай хоорондохи хэлсээндэ Каир-Суэц гэжэ харгын 101-дэхи километртэ январиин 18-да гар табигдаа.

Тэрээндэ хоёр ороной зэбсэгтэ хүсэнүүдэй генеральна штабуудай начальнигууд Мухаммед Абдель Гани Аль-Гамаси ба Давид Элазар гар табяа. Дүтын Зүүн зүгтэхи ООН-ой онсо хүсэнүүдые командалагша генерал-лейтенант Э. Сийласвуо гар табилгын үедэ байлсаа.

НЮТАГ НЮТАГАЙ ҺОНИН

АНГАЙ АРҺА ОЛООР ТУШААНА

Ан үсхэбэрилдэг Багдаринай фермын хүдэлмэришэд эдэ үдэрнүүдтэ халтар хара үнэгэдэй 383 һайн арһа тушаахаар бэлэн болгобо.

Мүн аймагай Окунево шадарай ангай фермын хүдэлмэришэд арһа элдэхэ хүдэлмэрэе дүүргэхэ дүтэлэнхэй. Эдэнэр гүрэндэ хоёр мянгаһаа дээшэ үнэгэнэй арһа тушаахаар түсэблэнэ.

***

Баунтын коопзверопромхозой ангуушан Яков Михайлович Емельянов дүршэл баянтай ангуушан гэжэ аймаг дотороо суурханхай. Аймагай мэргэн ангуушан эрхим амжалжа туйлаһанайнгаа түлөө ВДНХ-гай алтан медаляар шагнагдаһан байна. Мүнөө Я. М. Емельянов тайгаһаа буужа, 1287 түхэригтэ үнэтэ ангуудай арһа тушааба.

Аймагай эрхим ангуушад — ВДНХ-да хабаадалсажа ерэһэн Т. С. Дональчук, Н. П. Бондаренко гэгшэд тус тустаа 1287 түхэригэй арһа тушааба.

Мүнөө аймагай ангуушад Муя, Ципа, Витим голнуудай эрьеэр ябажа, үнэтэ ангуудай хойноһоо агнуури хэжэ үргэлжэлһөөр.

БАЯРАЙ ОРШОН БАЙДАЛДА

Нарһатын ЗАГС-ын бюро гэр бүлэ болоһон залуушуулые, түрэһэн хүүгэдые тэмдэглэжэ, баяр ёһололой оршон байдалда үнэмшэлгэ барюулна. 1973 ондо аймагай түбтэ 62 залуу айл, 166 хүүгэд тэмдэглэгдэһэн байна.

Аймагай барилгын управлениин хүдэлмэришэн Юрий Литвинцев райпотребсоюзай наймаалагша Евдокия Филиппова, жолоошон Анатолий Житихин, аймагай больницын медсестра Светлана Корнева, ПМК-гай хүдэлмэришэн Николай Будуев, ветеринарна лабораторидо ажалладаг Наталья Землякова гэгшэд һаяхан хуби заяагаа холбожо, үнэмшэлгэнүүдые абаба.

— Энэ үдэрые бидэнэр ухаан бодолдоо ходо хадуужа, һанажа ябахабди, — гэжэ Будуевтан хөөрэбэ. Тииһэнэй удаа түрэлхидынь болон хүдэлдэг предприятинуудайнь түлөөлэгшэд бэлэгүүдые бариба.

В. БАЙБОРОДИН.
Яруунa.

Янгинама хүйтэн үбэлэй эхилхэтэй зэргэ Зүүн-Саянанай хормойгоор урдадаг хадын горход, нуур сөөрэмүүд хүрэжэ эхилдэг. Энэл үедэ Эрхүү, Сүсэр, Аха голнууд дээгүүр ашаатай автомашинанууд бии боложо, Ахын аймагай ажалшадта, тэндэ ажаллажа ябаһан геологуудта эдеэ хоол, эд бараа асардаг юм.

Түнхэнэй аймагай Моондо тосхонһоо эдэнэр ашаа зөөнэ. Ашаатай автомашинанууд хадын хабшал, дундуур урдан гараһан Эрхүү гол, Ильчир нуур дээгүүр харгы гаргажа, Ахын аймагай колхозуудай малшадта хэрэгтэй зэр зэмсэг, эдеэ хоол, эд бараа асаржа үгэнэ. Буркоопсоюзай автобазын жолоошод Валерий Хамаев, Евгений Левицкий, Валентин Бугаев болон хамтадаа долоон автомашина Ахын аймагай ажалшадта ашаа шэрэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ашаатай автомашинанууд Зүүн-Саянанай хабшал дундуур гаргагдаһан харгыгаар ябана.

О. БЕРЕЗКОВ.
АВТОРАЙ фото.

ТЕЛЕВИДЕНИ

21-һээ, 27 БОЛОТОР

ПОНЕДЕЛЬНИК, 21.

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ харуулна.

19.00 — Дамжуулгын программа. 19.05 — Телевизионно һонин (буряадаар). 19.30 — Багашуулда — «Тик-Так үбгэжөөлэй онтохонууд» — «Шандаган ба заря». 19.45 — «Мастер ба табан жэл» гэһэн дамжуулга. 20.15 — «Петроградай зунай нэгэ үдэр» — телевизионно очерк. 20.30 — «Уласхоорондын шэнжэлэл». 20.50 — «В. И. Ленинэй образ буряад зохёолдо ба уран зурагта» гэһэн дамжуулга (буряадаар). 21.10 — телевизионно соносхолнууд. 21.15 — «Земной поклон» — телевизионно очерк. 21.30 — «Хүлеэнэбди шамаяа, хүбүүн» — уран һайханай фильм.

ВТОРНИК, 22.

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ харуулна.

19.00 — Дамжуулгын программа. 19.05 — Телевизионно һонин. 19.25 — Һурагшадта — «Гайдар урдамнай ябана». 20.10 — Багашуулда — «Тик-Так үбгэжөөлэй онтохонууд» — «Дизи үнеэн». 20.25 — «Факел» — «Хэр байнаш, студент?» 21.05 — «Уласхоорондын шэнжэлэл» (буряадаар). 21.25 — «Номой таг». 21.45 — Телевизионно соносхолнууд. 21.50 — «Хүгжэмэй салон». 22.30 — «Арадай артист» — телевизионно фильм.

СРЕДА, 23.

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«ОРБИТА» харуулна.

14.35 — Һүүлэй һонин. 14.45 — Һурагшадта — «Минии хэлэн — минии нүхэр». Ород хэлэнэй олимпиадын түгэсхэлэй дамжуулга. 15.45 — Үхибүүдтэ — «День полный забот» — Свердловскын студиин документальна фильм. 16.00 — «Дуун-73» (үнгэтэ). 17.05 — 17.15 — Забһарлалга. 17.15 — «Дуун-73» (үнгэтэ). Үргэлжэлэл. 19.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа. 19.30 — «Ленин 1918 ондо» — уран һайханай фильм.

Улаан-Үдэ харуулна.

21.15 — «Элүүр энхэ байдал» — телевизионно журнал (буряадаар). 21.35 — Телевизионно һонин. 21.55 — «Хүдөөгэйхидтэ — түрүү дүйн дүршэл» гэһэн дамжуулга (буряадаар).

«ОРБИТА» харуулна.

22.15 — «Мо-лод-цы!» залуушуулай спортын программа. 24.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа. 00.30 — Хоккейгээр СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн (үнгэтэ). «Спартак» — «Динамо» (М).

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ харуулна.

Буряадай телевидениин ба радиогой арадай зэр зэмсэгүүдэй оркестрэй солистнарай концерт.

«ОРБИТА» харуулна.

21.15. — Л. Бетховен. Оркестрэй наадаха фортепианын № 1 концерт. 21.50 — «Бүлын дүрсэ» — телевизионно документальна фильм.

ЧЕТВЕРГ, 24.

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«ОРБИТА» харуулна.

14.35 — Һүүлэй һонин. 14.45 — Һурагшадта — «Искусствын мастернууд — үхибүүдтэ». РСФСР-эй арадай артист Д. Н. Журавлёв уншана. 15.20 — **Олон түмэнэй ленинскэ университет.** «Дэлхэйн социалис оронууд — олонниитын ургалта хурдадхаха хүсэн». 15.50 — 16.00 — Забһарлалга. 16.00 — «Залуушуул» гэһэн дамжуулга. «А ну-ка, девушки!» (үнгэтэ). 17.30 — «Манай хүршэнэр» — телевизионно жэжэ зүжэгүүдэй театр (үнгэтэ). 18.20 — Хоккейгээр СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн (үнгэтэ). «Спартак» — «Динамо» (М). (3-дахи үе, суранзан бэшэлгэ). 19.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа.

Улаан-Үдэ харуулна.

19.30 — «Хүн ба байгаали» гэһэн дамжуулга. 20.00 — Телевизионно һонин. 20.20 — «Танай бэшэгүүдээр» гэһэн дамжуулга. 20.45 — «Мүрысөөн — олон түмэнэй үүсхэл». 21.25 — Комсомолой областной конференциин делегадуудта зорюулагдаһан концерт. 24.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа. 00.30 — Хоккейгээр СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн. «Крылья Советов» — ЦСКА (үнгэтэ).

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

«ОРБИТА» харуулна.

19.30 — «Уран зохёолшо Юрий Бондаревой зохёолнуудай хуудаһануудаар». 20.15 — «Баледтэ дуратайшуулда» (үнгэтэ). 20.40 — «Товарищ бригада» (үнгэтэ) — телевизионно уран һайханай фильм (1-дэхи сери). 21.45 — «Дэлхэйн арадуудай оюун бэлиг» (үнгэтэ).

ПЯТНИЦА, 25.

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«ОРБИТА» харуулна.

14.35 — Һүүлэй һонин. 14.45 — Үхибүүдтэ — «Буратинын выставкэ» (үнгэтэ). 15.15 — «Опереттэдэ дуратайшуулда» (үнгэтэ). 15.50 — 16.00 — Забһарлалга. 16.00 — «Документальна экран». 17.35 — Телевизионно уран һайханай богони фильмүүд (үнгэтэ). 18.20 — Хоккейгээр СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн (үнгэтэ). «Крылья Советов» — ЦСКА (3-дахи үе, суранзан бэшэлгэ). 19.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа.

Улаан-Үдэ харуулна.

19.30 — «Альтаир» — ахалагша классуудай һурагшадай телевизионно клуб. 20.05 — «Талын галнууд» — телевизионно журнал (буряадаар). 20.45 — «Факел» — «Областной, комсомолой...» 21.35 — «Үдэшын Улаан-Үдэ» — телевизионно газетэ. 22.05 — Телевизионно соносхолнууд. 22.10 — Концерт.

«ОРБИТА» харуулна.

22.30 — «Мүнөөдэрэй эрдэм наука». СЭВ-эй байгуулагдаһаар 25 жэлэй ойдо. 23.00 — Хариин эстрадын артистнарай концерт. (үнгэтэ). 24.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

«ОРБИТА» харуулна.

19.30 — «Мүнөөдэрэй хүгжэм». 20.30 — «Товарищ бригада» (үнгэтэ) — телевизионно уран һайханай фильм (2-дохи сери). 21.35 — Документальна фильм. 22.05 — Концерт.

СУББОТО, 26.

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«ОРБИТА» харуулна.

13.05 — Һүүлэй һонин. 13.10 — Үхибүүдтэ — «Таабаринууд ба тайлбаринууд» (үнгэтэ). 13.40 — Бүмбэгөөр наададаг хоккейгээр «Советская Россия» газетын шанда хүртэхын түлөө уласхоорондын мүрысөөн. СССР-эй, Норвегиин суглуулагдамал командануудай наадан. Хоёрдохи тайм. Архангельскһаа дамжуулга. 14.25 — «Хүхэ шубуун» — мультфильм (үнгэтэ). 15.20 — «Хүгжэмтэ киоск». 15.50 — 16.00 — Забһарлалга. 16.00 — «Ан амитадай байдал» (үнгэтэ). 17.00 — Совет дуунуудай концерт (үнгэтэ). 17.30 — «Хүн. Газар дэлхэй. Замбуулин». 18.00 — «13 стульев» гэжэ телевизионно жэжэ зүжэгүүдэй театр (үнгэтэ). 19.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа. 19.30 — «Дуратайшуул бэшүүлжэ болохот». «Грузиин телевидениин уран һайханай фильм түрүүшынхиеэ харуулагдаха. 20.35 — Телевизор харагшадай бэшэгүүдээр зохёогдоһон хүгжэмтэ программа. 21.05 — «Куба вблизи» — документальна фильм (үнгэтэ). 21.30 — Ленинградай Гүрэнэй мүлһэн дээрэ хатардаг баледэй концерт. 22.30 — 22.40 — Забһарлалга. 22.40 — «Манай айлшан — уран зохёолшо Сергей Михалков». 24.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ харуулна.

13.40 — «Ши эрэ хүн хадаа» — уран һайханай фильм. 15.00 — Концерт.

ВОСКРЕСЕНИ, 27.

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита» харуулна.

13.05 — Һүүлэй һонин. 13.10 — Һурагшадта — «Будильнигай» программа. 14.00 — «Киногоор аяншалагшадай клуб» (үнгэтэ). 15.00 — «Советскэ Союзда алба хэнэб!» 16.00 — 16.10 — Забһарлалга. 16.10 — «Уласхоорондын панорама». 16.45 — Молдавиин ССР-эй искусствын мастернуудай концерт. 17.30 — «Телеграмма» — уран һайханай фильм (үнгэтэ). 19.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа. 19.30 — «Артлото» (үнгэтэ). 20.30 — Кубын поэдүүдэй шүлэгүүд. 21.00 — «Хатарай зал» (үнгэтэ). 21.30 — Хоккейгээр СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн. «Химик» (Воскресенск) — ЦСКА. 3-дахи үе. 22.30 — «Ижорский батальон» — уран һайханай фильм. 24.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ харуулна.

21.00 — «Горячие тропы» — уран һайханай фильм. 22.20 — Концерт.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Багша Ленинэй хэрэг мүнхэ» — научно-теоретическа конференци дээрэһээ. СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ. Азербайджанай ССР-эй туг дээрэ Арадуудай хани барисаанай орден.

Хоёрдохи ба гурбадахи хуудаһанда: Улаан-Үдэ городой XXXVI конференциин материалнууд.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: Элдэб һонин. Спорт. Хилын саанаһаа.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита» харуулна. 13.05 — Һүүлэй һонин. 13.10 — Һурагшадта — «Будильнигай» программа. 13.40 — «Советскэ Союзда алба хэнэб!» 14.35 — Үнгэтэ телевидени. «Киногоор аяншалагшадай клуб». 15.40 — Концерт. 15.55 — «Кино болгогдоһон уран зохёолнууд». «Диканька хутор шадархи үдэшэнүүд» — уран һайханай фильм. 17.00 — 17.10 — Забһарлалга. 17.10 — «Уласхоорондын панорама». 17.40 — «В. И. Ленин». В. Маяковскиин зохёолнуудаар тааруулагдаһан композици. 18.30 — «Время» — мэдээсэлэй программа. 19.00 — Үнгэтэ телевидени. Хоккейгээр СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн. «Динамо» (Москва) — «Крылья Советов». 21.20 — «Документальна экран». Поэт Р. Рождественский дамжуулгада хабаадана. 22.50 — 23.00 — Забһарлалга. 23.00 — «Арад зоной бүтээһэн юумэ — арад зондоо үлэдэг». В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ Ново-Крамоторско машина бүтээлгын заводой слесарь-хабсаргагшадай бригадирай үгэ хэлэлгэ. 23.15 — Танай гуйлтаар зохёогдоһон концерт. 24.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ харуулна. 19.00 — «Ленин Польшодо» уран һайханай фильм. 20.30 — Концерт.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Манай адрес, телефонууд:

г. Улан-Удэ, ул. Ленина 35. Телефоны: редактора — 54-54, приёмная — 54-93, зам. редактора — 68-08, зам. редактора — 62-62, отв. секретаря — 50-52, секретариат — 66-76, отделы: партийной жизни — 60-91, сельского хозяйства — 64-36, 63-86, пропаганды и агитации — 56-23, промышленности и строительства — 61-35, советского строительства и быта — 69-58, культуры и школ — 60-21, писем и рабселькоров — 67-81, информации — 34-05, общественная приёмная — 56-62, машинное бюро — 57-63, фотолаборатория — 33-61.

 Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР Н-01318. Заказ № 00444